

Vedtatt av kommunestyret, sak 88/20, 27.10.2020

Særskilt bestilling 2020

Risiko- og
vesentlighetsvurderinger
utarbeidet av Revisjon Øst
IKS på oppdrag fra
kontrollutvalget i Tynset

Plan for forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll 2020-2024 (med risiko- og vesentlighetsvurderinger)

Revisjon Øst IKS

Postboks 84, 2341 Løten

Telefon: 62 43 58 00

<https://www.revisjon-ost.no>

E-post: post@rev-ost.no

Org.nr: 974 644 576 MVA

1 Sammendrag og planer for forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll

I henhold til kommuneloven skal kontrollutvalget se etter at det blir gjennomført forvaltningsrevisjon av kommunens virksomhet og av virksomhet i selskaper som kommunene har eierinteresser i. På samme måte skal kontrollutvalget se etter at det gjennomføres eierskapskontroll i selskaper hvor kommunen har eierinteresser. Kontrollutvalget skal utarbeide planer som viser hvor det skal gjennomføres forvaltningsrevisjon og eierskapskontroller som oversendes kommunestyre for behandling. Planene skal være basert på en risikovurdering av kommunens virksomhet, virksomhet i kommunens selskaper og av kommunens eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingene er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroller.

Revisjon Øst IKS har på vegne av kontrollutvalget i Tynset kommune gjennomført en slik risiko- og vesentlighetsvurdering. I vår gjennomgang har vi lagt vekt på at alle områder i kommunen i utgangspunktet skal vurderes (se vedlegg A Organisasjonskart), videre at alle selskaper og ulike samarbeidsordninger vurderes i forhold til behov for forvaltningsrevisjon eller eierskapskontroll. Vi har videre lagt vekt på at risiko- og vesentlighetsvurderingene skal munne ut i konkrete tema som det bør vurderes å gjennomføre forvaltningsrevisjon på, og konkrete selskaper hvor det bør vurderes å gjennomføre eierskapskontroll. Alle områder og tema som er vurdert i forhold til eventuelle forvaltningsrevisjoner er presentert i kapittel 3 i denne rapporten. Vi har overfor kontrollutvalget anbefalt at følgende tema tas inn i plan for forvaltningsrevisjon¹:

2. Kommunens helhetlige system for internkontroll
7. IKT-sikkerhet og utvikling
12. Ressursbruk i hjemmebaserte tjenester
15. Kapasitet og koordinering av tjenester overfor brukere med psykiske helseproblemer og rus
16. Tjenestetilbudet til funksjonshemmede
21. Spesialundervisning og tilpasset undervisning
25. Barnehagetilbudet – Kvalitet på tjenester og tilbud til barn med behov for ekstra ressurser
30. Beredskap og forvaltning – vann og avløp

Det bemerkes at det vil være rasjonelt å kombinere en forvaltningsrevisjon rettet mot IKT-sikkerhet og utvikling med en eierskapskontroll i IKT Fjellregionen IKS.

Alle selskaper, samarbeid og tema som er vurdert i forhold til eventuelle eierskapskontroller er presentert i kapittel 4 i denne rapporten. Vi har overfor kontrollutvalget anbefalt at følgende tas inn i plan for eierskapskontroll²:

1. Meskano AS
4. Nordvind DC Sites AS
6. IKT Fjellregionen IKS
8. Aktuelle fellestema innen eierskapskontroll

¹ Nummereringen henviser til temanummer i kapittel 3

² Nummereringen henviser til nummeret på selskapsbeskrivelsen/temabeskrivelsen i kapittel 4

Plan for forvaltningsrevisjon og plan for eierskapskontroll skal først og fremst være kontrollutvalget og kommunestyrets planer og risiko- og vesentlighetsvurderingene forutsetter en grundig gjennomgang og diskusjon i disse organene. Etter behandling i kontrollutvalget i møter 7. september og 12. oktober 2020 (sak 30/20 og sak 39/20) planlegges det å gjennomføre forvaltningsrevisjon innen følgende tema, i prioritert rekkefølge:

1. IKT-sikkerhet og utvikling
2. Kommunens helhetlige system for internkontroll
3. Beredskap og forvaltning – vann og avløp
4. Ressursbruk i hjemmebaserte tjenester
5. Kapasitet og koordinering av tjenester overfor brukere med psykiske helseproblemer og rus
6. Tjenestetilbudet til funksjonshemmede
7. Spesialundervisning og tilpasset undervisning
8. Barnehagetilbudet – Kvalitet på tjenester og tilbud til barn med behov for ekstra ressurser

Videre planlegges det å gjennomføre følgende eierskapskontroller, i prioritert rekkefølge:

1. IKT Fjellregionen IKS
2. Nordvind DC Sites AS
3. Aktuelle fellestema innen eierskapskontroll
4. Meskano AS

Når det gjelder IKT Fjellregionen IKS ønsker kontrollutvalget at det gjennomføres en kombinert eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon rettet mot IKT-sikkerhet og -utvikling. Kontrollutvalget planlegger videre å ta utgangspunkt i Meskano AS når det skal gjøres kontroll av aktuelle fellestema innen eierskapskontroll. Punkt 3 og 4 må således ses i sammenheng og hensikten er å se hvordan kommunens eierstyring og eierskapspolitikk følges opp i praksis.

Det bør delegeres til kontrollutvalget å omprioritere temaene/selskapene samt gjøre endringer i planen underveis. Dette sett i lys av at risiko- og vesentlighetsvurderingen må regnes som et øyeblikksbilde av Tynset kommune, og endrede forutsetninger og hendelser kan medføre andre behov for å gjennomføre forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll.

Innholdsfortegnelse

1	Sammendrag og planer for forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll	1
2	Kontrollutvalgets ansvar for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll	4
3	Risiko og vesentlighetsvurderinger som grunnlag for plan for forvaltningsrevisjon	4
3.1	Innhenting av informasjon til risiko- og vesentlighetsvurderingene	5
3.2	Kommunens eierskap	5
3.3	Tema som er aktuelle for forvaltningsrevisjon	6
3.4	Tidshorizont for plan for forvaltningsrevisjon, oppfølging og delegasjon	28
4	Risiko og vesentlighetsvurderinger som grunnlag for plan for eierskapskontroll	28
4.1	Innhenting av informasjon til risiko- og vesentlighetsvurderingen	29
4.2	Om kommunens eierskap	29
4.2.1	Ulike organisasjonsformer – muligheter og begrensninger	30
4.2.2	Kort om eierforvaltning i Tynset kommune	30
4.3	Aktuelle eierskapskontroller	32
5	Referanser	39
5.1	Internettreferanser	39
	Vedlegg A: Organisasjonskart.....	40

2 Kontrollutvalgets ansvar for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Kontrollutvalget skal etter kommuneloven §23-2 se til at det blir gjennomført forvaltningsrevisjon av kommunenes virksomhet og av selskaper som kommunen har eierinteresser i. Forvaltningsrevisjon innebærer systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak jf. kommuneloven § 23-4.

Kontrollutvalget skal etter kommunelovens § 23-2 pkt. d se til at det blir gjennomført kontroll med forvaltningen av kommunens eierinteresser i selskaper mv. (eierskapskontroll). Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring jf. kommuneloven § 23-4.

Risiko- og vesentlighetsvurderinger som grunnlag for plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll er hjemlet i kommunelovens §§ 23-3 og 23-4, og kan oppsummeres slik:

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide planer som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjon og eierskapskontroller. Planene vedtas av kommunestyret selv som kan delegeres til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioden.

*Planene skal baseres på en **risiko- og vesentlighetsvurdering** av kommunens virksomhet, virksomhet i kommunens selskaper og av kommunens eierskap. Hensikten er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroller (revisors uthevelse).*

Formålet med risiko- og vesentlighetsvurderingene er å fremskaffe relevant informasjon med hensyn til kommunens og selskapenes virksomhet og, på bakgrunn av denne, gjøre prioriteringer hensett på hvilke områder/selskaper som bør bli gjenstand for forvaltningsrevisjon/eierskapskontroller. Identifisering av vesentlige områder forbundet med risiko, er viktig for å sikre at Kontrollutvalgets ressurser settes inn på de riktige områdene.

3 Risiko og vesentlighetsvurderinger som grunnlag for plan for forvaltningsrevisjon

I det følgende gjøres det rede for noen sentrale forhold vedrørende risiko- og vesentlighetsvurderinger. Med risiko menes sannsynligheten for at noe kan inntreffe som gjør at kommunen ikke når sine mål. Med mål i denne sammenheng menes:

- Etterlevelse av lov- og regelverk
- Innfrielse av kommunale mål og vedtak
- Innfrielse av statlige styringssignaler

Det finnes en rekke forhold som kan øke risikoen for at kommunen ikke når sine mål. Det kan for eksempel være snakk om:

- Begrensede økonomiske ressurser
- Ny lovgivning og nye reguleringer

- Omorganiseringer
- Manglende kompetanse og kapasitet hos ansatte
- Dårlig arbeidsmiljø, konfliktfylte arbeidsforhold, gjennomtrekk på ledere og manglende etisk fokus
- Manglende internkontroll og manglende rutiner
- Manglende beredskap ved f.eks. ulykker eller andre hendelser

Vesentlighetsvurderingen skal vise hvilke risikofaktorer som er mest vesentlige, mest alvorlige, i forhold til å oppnå de målene som kommunen har satt seg, og i forhold til lovbestemmelser. Vesentlighetsvurderingen kan variere alt etter hvilket perspektiv som legges til grunn. Eksempel på ulike perspektiver kan være det økonomiske, politiske, brukerorienterte, medarbeiderorienterte eller samfunns- og miljøorienterte perspektiv.

3.1 Innhenting av informasjon til risiko- og vesentlighetsvurderingene

Vi har, som grunnlag for risiko- og vesentlighetsvurderingene, innhentet informasjon fra følgende kilder:

- Kommuneplan 2015-27
- Virksomhetsplan med økonomiplan 2020-23
- Årsberetning for 2018 og 2019
- Forespørsel og samtale med rådmannen
- Internkontroll – Tynset kommune 2020
- Økonomireglement for Tynset kommune
- Diverse statistikk fra KOSTRA, folkehelseprofilen, Kommunebarometeret etc.

Vi har undersøkt hvilke forvaltningsrevisjonsprosjekter som tidligere kontrollutvalg har gjennomført (2015-2019). Resultatene av disse forvaltningsrevisjonene og oppfølging i ettertid vil ha betydning i en risiko- og vesentlighetsvurdering. Følgende forvaltningsrevisjonsprosjekter, selskapskontroller eller andre særskilte oppdrag har blitt gjennomført eller skal gjennomføres (leveringsår i parentes):

- Vedlikehold av bygninger, anlegg og veier (2015)
- Omstillingsprosessen i helse og omsorg (2016)
- Barnevernstjenesten i Tynset kommune (2016)
- Midt Hedmark Brann og redning – Styring og kontroll (2016)
- Forvaltningsrevisjon av investeringsprosjekt – brannstasjon i Jorkjendbygget (2017)
- Ledelse, organisering og ressursbruk i helse og omsorg (2018)

3.2 Kommunens eierskap

Risiko- og vesentlighetsvurderinger som grunnlag for plan for forvaltningsrevisjon omfatter all kommunal virksomhet uansett organisering, og vil kunne berøre områder/tjenester som leveres av kommunale samarbeid eller selskaper hvor kommunen er medeier. Det er i denne forbindelse hensiktsmessig å se plan for forvaltningsrevisjon og plan for eierskapskontroll i sammenheng. Tynset kommune er med i følgende interkommunale selskaper:

- Meskano AS (94.33 %)
- Fjellregionen Interkommunale avfallsselskap AS (19 %)
- Abakus AS (9 %)
- Nordavind DC Sites AS (7,7 %)
- Rørosregionen Næringshage AS (2,4 %)

- IKT Fjellregionen IKS (30 %)
- Midt-Hedmark Brann- og Redningsvesen IKS (11 %)

Det er spesielt der lovpålagte kommunale tjenester er organisert i selskap utenom kommunen at det er mest aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjon i selskaper. Typiske eksempler på dette finner vi blant annet på områdene renovasjon, brann og redning, vann og avløp etc. Kommunen er imidlertid også deltaker i ulike kommunale samarbeid hvor det også vil være aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjon. De samarbeidene hvor kontrollutvalget har et ansvar for å gjennomføre forvaltningsrevisjon er der Tynset kommune er vertskommune. Dette gjelder samarbeid om:

- Barnevern
- Plan byggesak og geodata
- Legevakt/legevaktsentralen
- NAV Nord-Østerdal
- Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)
- Psykologtjeneste
- Skolefaglig rådgivning
- Voksenopplæring
- Teater i Fjellregionen

Det er likevel aktuelt, og hensiktsmessig, å involvere kontrollutvalgene i de andre samarbeidskommunene og gjennomføre felles forvaltningsrevisjoner.

3.3 Tema som er aktuelle for forvaltningsrevisjon

Prosjektlisten nedenfor er resultatet av risiko- og vesentlighetsvurderingene og viser aktuelle områder for forvaltningsrevisjon i planperioden. Det legges til grunn at kontrollutvalget foretar et utvalg av temaer som igjen vil danne grunnlaget for plan for forvaltningsrevisjon. Vi presiserer at det, i enkelte tilfelle, kan være hensiktsmessig å kombinere flere av prosjektene i listen.

Prosjektene i listen er sortert etter tema. Rekkefølgen er vilkårlig og indikerer ikke prioritet. Vi har valgt ut prosjekter som anses å være i overensstemmelse med de tidligere angitte risiko- og vesentlighetskriteriene. I tabellen beskrives kort risikoen til de aktuelle områdene for forvaltningsrevisjon. To kolonner viser dessuten risiko og vesentlighet vurdert som henholdsvis høy (H) eller middels (M). Vi har unnlatt å ta med områder som vurderes å ha lav risiko og/eller vesentlighet.

Aktuelle Tema for forvaltningsrevisjon	Risiko	Vesent- lighet
Økonomi, administrasjon og fellesfunksjoner		
<i>1. Budsjett- og økonomistyring</i> Kommunen ligger bra til på kommunebarometeret når det gjelder kommuneøkonomi. Tynset kommune lå i 2017 på plass 240, men på plass 97 i 2019 og 91 plass i 2020. Samtidig fremgår det av årsberetningen at kommunens tjenesteområder hadde et samlet merforbruk på 1,6 millioner, og det opplyses å være store variasjoner internt i kommunen. Netto driftsresultat for 2019 var på 3,9 millioner. Dette resultatet må imidlertid ses opp mot at kommunen hadde betydelig høyere skatteinntekter enn det som var forventet, i tillegg til lavere rentekostnader og pensjonskostnader enn hva man opprinnelig planla med. Det er ikke gitt at dette vil være normalen i	M	M

<p>årene fremover. I kommunens økonomiplan 2020-2023 og årsbudsjett for 2020 antas det at driftsnivået i kommunen er 11-12 millioner for høyt. Vi mener således at økonomi er et tema som bør vies oppmerksomhet i årene som kommer.</p> <p>KOSTRA-tall viser at kommunen har en rimelig sunn økonomi sett i forhold til gjennomsnittet for landets kommuner og kommuner i samme KOSTRA-gruppe. Tynset har lavere gjeldsgrad og større andel frie inntekter per innbygger enn landsgjennomsnittet og KOSTRA-gruppen. Dette har betydning for hvor vesentlig temaet økonomi må anses å være. En forvaltningsrevisjon på området bør rettes mot hvordan budsjett- og økonomistyring foregår i kommunens ulike sektorer og enheter. Det blir helt sentralt med god økonomistyring og kontroll med aktivitetsnivået i kommunen i årene som kommer. Det vil videre alltid være et spørsmål om hvordan sektorer og enheter disponerer sine budsjetttrammer og hvordan man sikrer en effektiv og rasjonell drift.</p> <p>En forvaltningsrevisjon kan omfatte prosess og rutiner for utarbeidelse av budsjettene og rutiner for økonomistyring for et utvalg av kommunens sektorer og enheter. Det er sentralt at lov og forskrift følges og at det utarbeides realistiske budsjetter som er egnede styringsverktøy for kommunen. Temaet er videre tett knyttet opp til internkontroll i kommunen og interne reglementer og prosedyrer. En forvaltningsrevisjon kan videre inkludere tema 3 nedenfor om kommunens utnyttelse av tilskudds- og refusjonsordninger.</p> <p>Risiko og vesentlighet vurderes å være middels.</p>		
<p><i>2. Kommunens helhetlige system for internkontroll</i></p> <p>Systematisk internkontroll kan bidra til at risikoen for avvik reduseres. Internkontrollens hensikt er å fremskaffe informasjon med hensyn til om virksomheten når sine mål. En kommune vil ha en rekke mål for virksomheten. Dette kan for eksempel være mål knyttet til økonomi, tjenesteproduksjon, medarbeidere eller utvikling. Kommuneloven § 25-1 stiller krav til rådmannens internkontroll, og lovparagrafen er skjerpet og tydeliggjort i ny kommunelov. Det heter her at internkontrollen skal være systematisk og tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Kommunedirektøren skal videre:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering • ha nødvendige rutiner og prosedyrer • avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik • dokumentere internkontrollen i den formen og det omfanget som er nødvendig • evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll. 	M	H

<p>Vi er kjent med at rådmann i Tynset kommune fra januar 2020 har startet arbeidet med å innføre et gjennomgående system for internkontroll og systematisk kvalitetsarbeid. En forvaltningsrevisjon kan bidra til å synliggjøre hvordan kommunen har lyktes med å implementere systemet rundt om i kommunens enheter. Det å ha et internkontrollsystem som fungerer er avgjørende for å sikre at kommunens tjenester leveres i henhold til lovkrav, på en kostnadseffektiv måte og med de kvalitetene de er ment å ha.</p> <p>En forvaltningsrevisjon kan fokusere på om kommunen har et internkontrollsystem som tilfredsstillende krav i lovverk og som er i henhold til det som er anbefalt. Videre kan man også gå inn på om systemet er tatt i bruk rundt om i kommunens enheter og hvordan systemet fungerer i praksis</p> <p>Risiko vurderes å være middels, mens vesentligheten vurderes å være høy</p>		
<p><i>3. Kommunens utnyttelse av tilskudds- og refusjonsordninger</i></p> <p>Det finnes en rekke statlige tilskuddsordninger som kommunen kan benytte seg av, eksempelvis tippemidler, tilskudd fra Innovasjon Norge samt en stor mengde tilskuddsordninger i regi av ulike direktorater og departementer. Kommunen kan videre kreve å få refundert visse utgifter fra staten. Sykepengerefusjon er beheftet med risiko da foreldelsesfristen for å kreve inn refusjon er kort og regelverket omfattende. Dessuten er området økonomisk sett vesentlig.</p> <p>Kommunen har oppgitt at den økonomiske situasjonen stadig blir mer anstrengt. Ved siden av å redusere kostnader vil det derfor være viktig å sikre at kommunen får de inntektene den har krav på, og de inntektene den ellers har mulighet til å skaffe. En forvaltningsrevisjon vil kunne gå inn på en kartlegging av refusjoner og en vurdering av rutineene for håndtering av tilskudd og refusjoner.</p> <p>Risiko og vesentlighet anses å være middels.</p>	M	M
<p><i>4. Kommunens eierstyring av selskaper</i></p> <p>Det er vanlig at kommuner og fylkeskommuner organiserer deler av sin virksomhet i mer fristilte organisasjonsmodeller som selskaper, stiftelser og andre ulike typer kommunale samarbeid. Dette medfører en mer kompleks og fragmentert organisering i kommunesektoren, og innebærer utfordringer når det gjelder folkevalgt, demokratisk styring og kontroll. Tynset kommune har en rekke eierskap i ulike typer selskaper, samarbeid etc.</p> <p>Uansett om kommunens motiv for selskapsdannelse er forretningsmessig drift eller ønske om å ivareta samfunnsmessig viktige oppgaver, er et aktivt eierskap grunnleggende for en best mulig lokalpolitisk forvaltning av de samlede verdier i kommunen.</p> <p>Tynset kommune har utarbeidet eierskapsmelding som skal beskrive hva man vil med selskapene. Dette kan bidra til å redusere risiko. Gjeldende</p>	M	M

<p>eierskapsmelding ble vedtatt av kommunestyret i 2017, og vi er blitt informert om at kommunen arbeider med å revidere eierskapsmeldingen.</p> <p>Et prosjektet på området vil kunne vurdere i hvilken grad Tynset kommunes praktisering av eierskap er i henhold til anerkjente prinsipper for eierstyring og kommunens mål og øvrige vedtak. I noen selskaper hvor Tynset kommune har eierskap, har det blitt gjennomført selskapskontroller i løpet av de senere år, eksempelvis MHBR IKS og FIAS AS. Disse kontrollene har imidlertid vært gjennomført som forvaltningsrevisjoner rettet mot risikoområder internt i selskapene.</p> <p>Et alternativ er å gjøre gjennomføre egne eierskapskontroller rettet mot eierstyring av enkeltsselskap. Det utarbeides en egen plan for eierskapskontroller.</p> <p>Risiko og vesentlighet vurderes å være middels.</p>		
<p><i>5. Heltid/deltid – oppfølging fra kommunens side</i></p> <p>Heltid-/deltidsansettelser er et tema som har vært og er aktuelt i kommunal sektor. Ønsket om heltidskultur er en overordnet samfunnsutfordring og ikke primært et lokalt problem for Tynset kommune. Det er en utbredt holdning i arbeidstakernes organisasjoner at økt frekvens på helgearbeid ikke er ønskelig. Dagens etablerte måte å organisere turnusarbeid på bremser en økning av heltidsstillinger. Det er blant annet spørsmål om frekvensen av helgearbeid som medfører at turnusen har behov for flere små helgestillinger, ofte på under 20 %, for å kunne levere en forsvarlig tjeneste gjennom hele uka.</p> <p>Når det er sagt er det imidlertid også viktig å være klar over at det er en del ansatte som av ulike grunner ikke ønsker å jobbe fullt. Det er således først og fremst relevant for kommunene å holde oversikt over de som er ufrivillig deltidsansatt.</p> <p>Av Tynset kommunes årsberetning for 2019 ser vi at denne problematikken også er aktuell her. I 2019 var det 58 % som var ansatt i deltidsstillinger og de fleste av disse er kvinner. Hovedregelen i hovedtariffavtalen er at man skal ansettes i full stilling. Kommunen som arbeidsgiver skal videre, iht. arbeidsmiljøloven, drøfte bruken av deltid med de tillitsvalgte minst en gang i året.</p> <p>Vi har skjønnsmessig vurdert både risiko og vesentlighet til middels.</p>	M	M
<p><i>6 Arbeidsmiljø- og HMS tiltak</i></p> <p>Arbeidsmiljøet vil ha stor betydning for sykefraværet, men også for effektivitet og kvalitet på de tjenestene som leveres. Arbeidsmiljøet kan ha både fysiske og psykososiale aspekter, og det er et lederansvar å sørge for et godt arbeidsmiljø. Det er viktig å arbeide aktivt for å ivareta kommunenes medarbeidere på en måte som gjør at de er i stand til å yte sitt beste når de er på jobb.</p>	M	H

<p>Et prosjekt kan ta utgangspunkt i overordnede tiltak for å sikre et godt arbeidsmiljø, men det bør også gjøres en grundigere gjennomgang på utvalgte sektorer og enheter/virksomheter for å se hvordan tiltakene fungerer i praksis. Fra tillitsvalgt i Fagforbundet har vi fått innspill på at behovet er størst innen pleie- og omsorgssektoren. Det kan også være aktuelt å inkludere kommunens håndtering av trusler og vold på arbeidsplassen i en slik gjennomgang.</p> <p>Vi vurderer risikoen til å være middels, mens vesentligheten vurderes til høy</p>		
<p>7. IKT-sikkerhet og utvikling</p> <p>IKT er et viktig virkemiddel for å effektivisere offentlig sektor. Det kan være grunn til å se på hvilke ressurser som blir benyttet til utviklingsarbeid, og hvor høyt strategisk bruk av IKT blir prioritert.</p> <p>I 2018 fikk Norge ny personopplysningslov. Loven består av nasjonale regler og EUs personvernforordning (GDPR - General Data Protection Regulation). Forordningen er et sett regler som gjelder for alle EU/EØS-land. Endringer i lovverket, og at temaer knyttet til informasjonssikkerhet og personvern er viktige områder, innebærer at IKT-sikkerhet kan være et aktuelt tema for en forvaltningsrevisjon.</p> <p>Andre aktuelle områder kan være IKT-sikkerhet i forhold til IKT-drift generelt. For Tynset kommune driftes IT-systemene av IKT Fjellregionen IKS. Organisering av IT-funksjoner i et interkommunalt selskap innebærer større avstand og mindre innflytelse på drift og utvikling fra kommunen enn om kommunen hadde driftet systemene selv. Dette kan innebære både fordeler og ulemper for Tynset kommune</p> <p>Ettersom en vesentlig del av et forvaltningsrevisjonsprosjekt vil måtte rettes mot IKT Fjellregionen IKS bør det vurderes et samarbeidsprosjekt med de andre eierkommunene. Det vil også være hensiktsmessig å gjennomføre en eierskapskontroll samtidig, ettersom temaet for forvaltningsrevisjon har nær tilknytning til kommunens forvaltning av eierskapet i selskapet.</p> <p>Risikoen vurderes å være middels mens vesentligheten er vurdert til høy.</p>	M	H
<p>Pleie og omsorgstjenester, helsetjenester og NAV</p>		
<p>8. Verdighet og kvalitet i pleie- og omsorgstjenesten</p> <p>Manglende kvalitet på tjenester til eldre er et tema som jevnlig omtales i media, hvor det vises til dels grelle eksempler. Dette gjelder både pleie- og omsorgstjenester i institusjon og i hjemmetjenesten, og kan gjelde forhold som pleie, omsorg, oppfølging, personlig hygiene, ernæring mv.</p> <p>Formålet med en forvaltningsrevisjon på dette området kan være å gi kontrollutvalget og kommunestyret informasjon om kvaliteten på tjenestetilbudet kommunen tilbyr de eldre. Det kan være aktuelt å se på om kvaliteten på tjenesteytingen ved Tynset kommunes sykehjem er i samsvar</p>	M	H

<p>med krav i kvalitetsforskriften. Det kan også være aktuelt å gå inn på hvilken internkontroll som er etablert ved kommunens sykehjem for å etterleve kvalitetsforskriften, herunder også avviksregistrering og –håndtering. Et tredje område kan være en kontroll med hvordan eventuelle avvik, for eksempel i forbindelse med tilsyn fra statlige tilsynsmyndigheter blir fulgt opp. Videre om kommunen har et tilfredsstillende system for brukermedvirkning.</p> <p>Et prosjekt kan omfatte en rekke forhold, eksempelvis kan det være aktuelt å se på rutiner og systemer for kvalitets- og avvikssystemene, sykefravær, bemanningssituasjonen ved sykehjemmene, personlig hygiene, sårstell og oppfølging av fysisk funksjonsnivå, aktiviteter og stimulering, måltider og ernæring, og legemiddelhåndtering.</p> <p>Risikoen er skjønnsmessig vurdert til middels, mens vesentlighet er vurdert til høy.</p>		
<p><i>9. Samhandling om, og koordinering av tjenester innen pleie og omsorg</i></p> <p>Samhandlingsreformen er en av de største norske helsereformer i nyere tid, og trådte i kraft fra den 1. januar 2012. Reformen ble innført som et svar på utfordringer innenfor norsk helse- og omsorgssektor, og av stortingsmelding nr. 47 (2008–2009), som er hovedgrunnlagsdokumentet for reformen, går det frem at samhandlingsreformen skal søke å løse tre angitte hovedutfordringer. Disse var:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pasientenes behov for mer koordinerte tjenester, både innad i og mellom spesialisthelsetjenesten og kommunalt helse- og omsorgstilbud. 2. At tjenestene preges av for liten innsats for å begrense og forebygge sykdom. 3. At samfunnets økonomiske bæreevne utfordres av den demografiske utviklingen og endringer i sykdomsbildet. Flere helseoppgaver skal løses av kommunene og sykehusene skal avlastes. <p>En forvaltningsrevisjon på området kan eksempelvis se på om samarbeidet mellom kommunen og helseforetak fungerer etter hensikten, hva som blir gjort i kommunen for å sikre at pasient/bruker får koordinerte og helhetlige helsetjenester eller hvordan helsetjenestens brukere opplever effektene av kommunens arbeid for å sikre samhandling og koordinering av tjenestene. En annen innfallsvinkel kan være å se på om kommunen har etterlevd intensjonene i samhandlingsreformen med hensyn til det forventede behovet for økt kapasitet og kompetanse knyttet til utskrivningsklare pasienter.</p> <p>Risiko og vesentlighet vurderes å være middels.</p>	M	M
<p><i>10. Vikarbruk i pleie og omsorgssektoren/evt. andre sektorer</i></p> <p>Pleie- og omsorgssektoren er en sektor hvor sykefraværet ofte kan være høyt. I tillegg kan det være behov for å leie inn vikarer for kortere eller lengre perioder av ulike andre årsaker. Det er viktig å ha gode rutiner i forbindelse</p>	M	M

<p>med bruk av vikarer, jfr. rettigheter og plikter. Vikarbruk vil også ha betydning for den tjenesten som leveres. Det er blant annet fokusert på at brukere av hjemmebaserte tjenester stadig må forholde seg til nye ansikter.</p> <p>Et prosjekt som ser på sektorens vikarbruk kan også se på kommunens arbeid for å forhindre sykefravær. Temaet er videre tett koblet opp mot HMS/arbeidsmiljø og heltid-/deltidsproblematikken.</p> <p>En forvaltningsrevisjon rettet mot vikarbruk kan også være aktuelt for skole og barnehage. En forvaltningsrevisjon med fokus på rutiner rundt vikarbruk kan også omfatte ulike enheter for å se om det er ulik praksis i kommunen.</p> <p>Risiko og vesentlighet er skjønnsmessig vurdert som middels.</p>		
<p><i>11. Styling av tildeling av tjenester i pleie- og omsorg</i></p> <p>Det er viktig for kommunen å ha gode systemer og rutiner for tildeling av tjenester innen pleie- og omsorgsområdet. Grundig behovsvurdering og likebehandling bør legges til grunn. Et vedtak om institusjonsplass har også økonomiske konsekvenser for kommunen. En forvaltningsrevisjon vil kunne fokusere på om styling på området fungerer etter hensikten. I Tynset kommune er det opprettet eget vedtaks kontor som administrerer tildeling av tjenester.</p> <p>Av KOSTRA-tall ser vi at Tynset kommune har en noe dyrere pleie- og omsorgstjeneste enn landet for øvrig og kommunene i samme KOSTRA-gruppe. Det er også en noe større andel av befolkningen i Tynset kommune som mottar pleie- og omsorgstjenester. Det bemerkes at det ikke er rapportert på at det finnes noe dagtilbud i Tynset kommune.</p> <p>Tildeling av tjenester krever gode rutiner og internkontroll. En forvaltningsrevisjon kan belyse hva slags internkontrollrutiner som finnes, og hvordan disse fungerer i praksis. Det kan også være aktuelt å se på hvordan vedtakene følges opp, og om tjenestemottakerne mottar de tjenestene de har fått vedtak om. Hverken mer eller mindre.</p> <p>Prosjektet kan eventuelt ses i sammenheng med tema 11 om ressursbruk i hjemmebaserte tjenester</p> <p>Risiko og vesentlighet vurderes å være middels</p>	M	M
<p><i>12. Ressursbruk i hjemmebaserte tjenester</i></p> <p>Kompleksiteten i innbyggernes behov for kommunale pleie- og omsorgstjenester har økt de siste årene, blant annet som konsekvens av innføringen av samhandlingsreformen. Samtidig har trenden vært at kommunene har omstrukturert pleie- og omsorgstjenestene fra institusjonsbasert til mer hjemmebaserte tjenester. Dette gjør at de hjemmebaserte tjenestene er satt under større press. I den forbindelse er det viktig at tjenestene følges opp tett, og at en har rutiner som sikrer at tjenestene tildeles etter de krav som lov og forskrift stiller. Dette tilsier</p>	M	H

<p>tildeling etter en grundig behovsvurdering opp mot den enkelte bruker. Presisjon vil ha betydning for ressursbruken i tjenesten</p> <p>En forvaltningsrevisjon rettet mot ressursbruk i hjemmetjenesten vil kunne fokusere på styringssystemene, rutiner og praksis som kommunen har for å sikre måloppnåelse innenfor tjenesteområdet. Videre om styringssystem og rutiner benyttes og om de sikrer god ressursutnyttelse, samtidig som det ytes tjenester i henhold til gjeldene regelverk.</p> <p>KOSTRA-tall for Tynset kommune viser at andelen innbyggere over 80 år som får hjemmebaserte tjenester er noe høyere enn landsgjennomsnittet og KOSTRA-gruppe 11. Mens andel brukere i aldersgruppen 0-66 år er lavere. Kommunen har videre en lavere andel med ansatte som har helsefagutdanning i tjenestene enn landsgjennomsnittet og KOSTRA gruppen. I følge Tynset kommunes årsberetning for 2019 opplever kommunen et generelt press på hjemmebaserte tjenester.</p> <p>Vi anser at det også kan være risiko for manglende samsvar mellom innhold i vedtak og den reelle ressursbruken i hjemmetjenesten. Det bør derfor settes fokus på hvordan tildelingene av tjenestene foregår. Er tildelingene realistiske? Er innholdet i tildelingene i overensstemmelse med kommunens mål? Det kan også ha betydning hvordan arbeidstiden benyttes i praksis (tjenesteutøvelse hos bruker, kjøring, administrasjon, rapportering m.m.).</p> <p>Risikoen vurderes å være middels. Dette er et økonomisk sett tungt område og dermed av vesentlig interesse for kommunen. Vesentligheten vurderes derfor som høy.</p> <p>Temaet kan ses i sammenheng med tema 10 om styring av tildeling av tjenester i pleie- og omsorg</p>		
<p><i>13. Styring og drift av pleie- og omsorgstjenesten</i></p> <p>Pleie- og omsorg er det fagområdet i kommunen hvor budsjett-overskridelsene ofte har vært høyest. Dette kan eksempelvis skyldes at budsjetttrammene for området ikke er tilstrekkelige (urealistiske rammer), eller at det er utfordringer knyttet til styringen av tjenestene mv. Pleie og omsorgstjenestene er videre et omfattende og komplekst område med en rekke ulike brukergrupper og tjenester. Dette kan etter revisors skjønn tilsi økt risiko for styringsutfordringer.</p> <p>Av KOSTRA-tall ser vi at tjenesten er noe dyrere enn landsgjennomsnittet og KOSTRA-gruppe 11. Tynset kommune har høyere bemanning, men likevel mindre andel med helsefaglig utdanning enn landsgjennomsnittet og KOSTRA-gruppen. Vi ser ellers at andelen innbyggere som mottar tjenester er høyere i Tynset kommune enn landsgjennomsnittet og KOSTRA-gruppen. Noe av forklaringen ligger naturlig nok i at kommunen har en større andel eldre innbyggere enn mange andre kommuner. Det har de senere år vært gjennomført vurderinger av driften innen pleie- og omsorg, og kommunen</p>	M	H

<p>har innsett at det er behov for omstillinger innen sektoren. Det kan forventes at omstillingstiltak iverksettes i inneværende valgperiode.</p> <p>En forvaltningsrevisjon kan ha et overordnet perspektiv og fokusere på hvilke styringssystemer kommunen har for å sikre måloppnåelse innen pleie- og omsorgssektoren, om disse benyttes og om de sikrer en forsvarlig drift i pleie- og omsorgssektoren. Det antas at man innen sektoren har målsettinger om etterlevelse av lov og forskrift, at driften skal være rasjonell/effektiv, at man skal levere tjenester med god kvalitet og at tjenestene skal utvikles ut fra de behov som brukerne har. Videre bør kommunen ha ansatte som trives og gjør en god jobb. Gjennomgangen kan berøre hvordan driften planlegges, hvilke mål som er fastsatt, registrering av resultater og rapportering på måloppnåelse. Vanlige verktøy til styring av pleie- og omsorgssektoren er elektroniske kvalitetssystemer, system for internkontroll, avviksregistrering samt oppfølging og rapportering på målsettinger som er fastsatt i kommunens planverk.</p> <p>Fra tillitsvalgte for Fagforbundet i kommunen har vi fått innspill på at styring og drift av pleie- og omsorgssektoren er det området som peker seg ut som det tema hvor det er størst risiko for at en ikke oppnår politiske målsettinger, oppfyller lovkrav eller driver effektivt. Spesielt kan HMS arbeidet og arbeidsmiljøet være en risikofaktor, men etterlevelse av lov- og avtaleverk ellers kan også være forbundet med risiko.</p> <p>Personalforvaltning er en viktig del av styring og drift av pleie- og omsorgssektoren og det vil være naturlig å ha noe om dette i en forvaltningsrevisjon på området. Dersom en skal gå i dybden på temaet anbefaler vi imidlertid at det gjennomføres en egen forvaltningsrevisjon rettet mot HMS og arbeidet for å sikre et godt arbeidsmiljø i kommunen, som nevnt i tema 6.</p> <p>Risikoen vurderes å være middels, mens vesentligheten vurderes som høy</p>		
<p><i>14. Jordmor- og legedekning i kommunen. Evt. legevaktordningen</i></p> <p>Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester tillegger kommunen ansvar for å sikre at innbyggerne tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester. Dette inkluderer blant annet svangerskaps- og barselomsorgstjenester, fastlegeordning, legevakt og heldøgns medisins akuttberedskap</p> <p>Tynset kommune kommer dårlig på kommunebarometeret ut når det gjelder helsetjenester (324 plass i 2020). Årsake til dette er blant annet dårlig score på andel av fastlegelistene som er åpne, og andel ledige listeplasser. Kommunene kommer også dårlig ut når det gjelder kommunens dekning av jordmortjenester. En forvaltningsrevisjon kan fokusere på hvordan kommunene planlegger og legger til rette for å ivareta kravene i helse- og omsorgstjenesteloven. Vi anser lav dekning av leger og jordmødre som en risiko</p>	M	H

<p>Tynset kommune har felles legevakt med Folldal, Alvdal, Rendalen og Tolga kommune. Legevaktordningen er organisert som et vertskommune-samarbeid med Tynset kommune som vertskommune, og er lokalisert på Tynset. Det er viktig at legevaktordningen er organisert og fungerer slik at innbyggerne i deltagerkommunene har tilgang på stabile og tilstrekkelige legetjenester. En innfallsvinkel for en forvaltningsrevisjon kan være å se på organiseringen av samarbeidet, og om/hvordan dette fungerer.</p> <p>Risikoen vurderes å være middels, mens vesentligheten vurderes som høy</p>		
<p><i>15. Kapasitet og koordinering av tjenester overfor brukere med psykiske helseproblemer og rus</i></p> <p>Fra Helsedirektoratet har vi informasjon om at omlag en sjettedel av befolkningen til enhver tid sliter med psykiske lidelser og/eller et rusmiddelproblem. Angst og depresjon er de vanligste lidelsene. Fylkesmannen gjennomfører tilsyn på området og gjennomgående avvik er at kommunene ikke sikrer forsvarlig utredning, koordinering og dokumentasjon av helse og omsorgstjenester til voksne personer med psykisk lidelse og samtidig langvarig rusmiddelmisbruk.</p> <p>Psykiske plager er videre en av de store samfunns- og folkehelseutfordringene blant barn og unge. Folkehelseinstituttet anslo i 2015 at 15-20 prosent av barn og unge i aldersgruppen 3 til 18 år hadde nedsatt funksjonsevne på grunn av psykiske vansker³. I forlengelsen av opptrappingsplanen for psykisk helse har således barn- og unge vært en prioritert gruppe fra statlige myndigheter.</p> <p>Brukere med psykiske helseproblemer og rusproblemer er normalt en gruppe som kan ha vanskeligheter med å ivareta egne interesser. Fra fylkesmannens kommunebilder er rutiner for identifisering av vold- og rusmiddelproblematikk og dokumentasjon av brukermedvirkning, nevnt som risikoområder for Tynset kommune. Psykiske helseproblemer og rusproblemer har en nær sammenheng, og det kan være hensiktsmessig å gjennomføre en samlet kontroll.</p> <p>Vi registrerer at det mangler enkelte KOSTRA-tall for Tynset kommune på området. Blant annet i forhold til driftsutgifter til tjenesten per innbygger, oversikt over nyinnflyttede med psykiske- og/eller rusproblemer samt antall på venteliste. Dette er i tråd med fylkesmannens kommunebilder når det gjelder risiko med hensyn til identifisering av brukere med denne typen problematikk. Kommunene har også svake KOSTRA tall når det gjelder årsverk av psykiatriske sykepleiere.</p> <p>En forvaltningsrevisjonen kan ha som formål å kartlegge kommunens kapasitet og koordinering av de kommunale tjenestene overfor brukere med psykiske helseproblemer og rusproblemer, og se etter at kommunen sikrer at</p>	<p>H</p>	<p>H</p>

³ Meld. St. 26 (2014-2015) Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet

<p>pasienter/brukere får et helhetlig og koordinert tilbud som er i tråd med lovverk og statlige føringer. En forvaltningsrevisjon kan rettes spesielt mot gruppen barn og unge, eller være mer generelt rettet mot problematikken. Når det gjelder koordinering av tjenester bør et prosjekt også omfatte kommunens koordinering opp mot spesialisthelsetjenesten.</p> <p>Risiko og vesentlighet er skjønnsmessig vurdert til høy.</p>		
<p><i>16. Tjenestetilbudet til funksjonshemmede</i></p> <p>Innenfor denne tematikken er ordningene med støttekontakt og brukerstyrt personlig assistent (BPA) aktuelle tjenester, likeledes støtteordninger til foresatte/pårørende. De kommunale tjenestene på området vil være et knapphetsgode og det er viktig med gode rutiner for tildeling. Vi anser at samhandling om tjenester og brukermedvirkning også er relevant for en forvaltningsrevisjon. Fra kommunens årsberetning for 2019 ser vi at tjenesten hadde svært dårlig score på brukertilfredshet i 2017 og 2018.</p> <p>Etterlevelse av lovkrav og rettferdig fordeling/likebehandling er relevant. Det kan likevel foreligge avvik mellom forventningene til tjenesten og det kommunen faktisk kan tilby, noe som krever ryddighet i forhold til rutineene for tildeling. Det er også interessant hvordan man følger opp de målsettinger man har på området, og hvordan man etterlever kravet om målrettet og effektiv drift. Et prosjekt kan også rettes mot økonomistyring på området.</p> <p>Risiko og vesentlighet vurderes til å være høy</p>	H	H
<p><i>17. Sosiale tjenester ved NAV Nord-Østerdal</i></p> <p>Hovedmålsettingen for de sosiale tjenestene ved NAV Nord-Østerdal er å «gi mennesker muligheter, flere i arbeid og aktivitet – færre på langvarig stønader, bidra til at brukerne får den bistand de trenger for å bli selvhjulpne og å ha aktive brukere». Det er brukerne av de sosiale tjenestene som ofte har den lengste veien å gå for at NAV-kontorets målsettinger skal oppnås</p> <p>Iht. sosialtjenesteloven plikter kommunen å tilby individuelle tjenester for opplysning/råd/veiledning, stønad til livsopphold, stønad i særlige tilfeller, midlertidig botilbud, individuell plan og tilbud om deltagelse i kvalifiseringsprogram. En del brukere av de sosiale tjenestene er ellers aktuelle i forhold til aktivitetsplikt. Fra fylkesmannens kommunebilder ser vi at Tynset kommune har lavere deltagelse i kvalifiseringsprogrammet enn forventet og varierende anvendelse av lovpålagt vilkår om aktivitet. Av KOSTRA-tall ser vi at antallet sosialhjelpsmottakere er ganske stabilt over tid, også for aldersgruppen 18-24 år. Antall sosialhjelpsmottakere med sosialhjelp i 6 måneder eller mer er også stabilt. Det bemerkes at andelen sosialhjelpsmottakere i aldersgruppen 10-24 år er noe høyere enn i gjennomsnittet for Innlandet, og det er denne gruppen som er spesielt aktuell for aktivitetsplikt. Vi ser ellers at det er et lavt antall sosialhjelpsmottakere som bor i eid bolig, samtidig som det ser ut til at</p>	M	H

<p>bostøtteordningen og startlånsordningen benyttes i mindre grad enn landsgjennomsnittet og i KOSTRA-gruppen. Selvstendig bolig er et viktig tiltak med hensyn til å gjøre NAV-brukerne selvhjulpne.</p> <p>En forvaltningsrevisjon kan fokusere på om NAV-kontoret har systemer og rutiner som sikrer tjenester i henhold til lov og forskrift og om NAV-kontoret oppnår fastsatte målsettinger.</p> <p>Risikoen vurderes å være middels, mens vesentligheten vurderes til å være høy.</p>		
<p><i>18. NAV Nord-Østerdal - kommunal styring og koordinering av tjenester</i></p> <p>NAV-reformen innebar at det ble etablert NAV-kontorer i de fleste kommuner i Norge, herunder også i Tynset kommune. De senere år har det imidlertid blitt gjort justeringer med hensyn til organiseringen slik at det er opprettet NAV-kontorer som dekker flere kommuner. NAV-kontoret på Tynset er et kommunalt samarbeid der Tynset kommune er vertskommune. NAV-kontorene har en kommunal styringslinje og en statlig styringslinje. Hovedmålsettingene med NAV-reformen var å få flere i arbeid og aktivitet og færre på stønad, at tjenestene skulle oppleves som enklere for brukerne og være tilpasset brukernes behov, samt å oppnå en helhetlig og mer effektiv arbeids- og velferdsforvaltning. Disse målsettingene er fortsatt gjeldene for driften av NAV-kontorene i Norge.</p> <p>Det er etter vår oppfatning risiko forbundet med at de statlige tjenestene følges opp tettere enn de kommunale, og at prioriteringen ved NAV-kontorene blir deretter. Det er avgjørende at NAV-kontoret samhandler og koordinerer tjenestene til den enkelte bruker internt ved kontoret og i forhold til andre kommunale og statlige tjenester.</p> <p>Formålet med en forvaltningsrevisjon på området kan være å vurdere NAV Nord-Østerdal sin styrings- og organisasjonsmodell, herunder; i hvilken grad har NAV Nord-Østerdal en organisering som er formålstjenlig for å løse de kommunale oppgavene kontoret har fått ansvar for. Dette kan handle om styringsdialog, rutiner, samarbeid og koordinering, samt håndtering av eventuelle målkonflikter. Det kan også gjennomføres en gjennomgang av rutineene for sosialhjelp, jfr. tema 15.</p> <p>I og med at NAV-kontoret er et kommunalt samarbeid kan en forvaltningsrevisjon på området også kombineres med kontroll av hvordan Tynset kommune ivaretar rollen sin som vertskommune, og i hvilken grad en klarer å levere gode og like tjenester til alle samarbeidskommunene. Det er således aktuelt å involvere kontrollutvalgene i de andre samarbeidskommunene.</p> <p>Risikoen vurderes å være middels, mens vesentligheten vurderes til å være høy</p>	M	H

<p><i>19. Bruk av tvang</i></p> <p>I enkelte tilfeller vil det være behov for tvangstiltak overfor brukere av kommunale tjenester. Tvangstiltak er omfattet av et strengt regelverk, noe som er nødvendig for å beskytte brukerne. Et prosjekt kan fokusere på om kommunene følger regelverket på området, hvilke rutiner som finnes og hvordan disse praktiseres. Vi anser at avvik på dette området vil ha svært negativ betydning for omtale og omdømme til kommunen</p> <p>Tema er satt opp under sektor for pleie og omsorg, men kan også være aktuelt innen innenfor for eksempel barnevernet under oppvekstsektoren. Det kan evt. gjennomføres et prosjekt som tar for seg tvangstiltak i alle aktuelle enheter i kommunen.</p> <p>Risiko vurderes å være middels mens vesentligheten vurderes å være høy</p>	M	H
<p><i>20. Helseforbygging/ kommunens folkehelsesatsning</i></p> <p>Folkehelseloven pålegger kommunen et ansvar for folkehelsearbeid. Det heter i loven at kommunen skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen. Folkehelse er et gjennomgående tema som i praksis griper inn i alle kommunens tjenester i større eller mindre grad</p> <p>Kommunen skal fremme folkehelse, både ved lokal utvikling, planlegging og forvaltning, og i sin tjenesteyting (§ 4). I tillegg skal kommunen ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Oversikten skal være skriftlig og identifisere folkehelseutfordringene i kommunen, herunder vurdere konsekvenser og årsaksforhold. Forskriften spesifiserer dette, blant annet med krav til løpende oversiktsarbeid og utarbeidelse av oversiktsdokument hvert fjerde år (forskrift om oversikt over folkehelse). Manglende oversikt over befolkningens helsetilstand i planleggingsøyemed er nevnt som en risiko i fylkesmannens kommunebilder.</p> <p>Hvordan har kommunen koordinert og forankret sitt folkehelsearbeid på tvers av kommunens sektorer og ulike enheter? Har kommunen nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne? I hvilken grad er mål, strategier og tiltak i folkehelsearbeidet forankret i Tynset kommunes planverk? I hvilken grad følger Tynset kommune opp folkehelsemålsettinger satt i eget planverk</p> <p>En forvaltningsrevisjon rettet mot kommunens folkehelsearbeid vil kunne synliggjøre om Tynset kommune etterlever krav i folkehelseloven og dermed bidrar til å fremme folkehelse gjennom lokal utvikling, planlegging, forvaltning og tjenesteyting, og videre om Tynset kommune løser sin forpliktelse til å ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen. En forvaltningsrevisjon på området kan også bidra til å synliggjøre hvordan</p>	M	H

<p>kommunen arbeider for å oppnå egne, lokale mål i egen planlegging. Vi antar at en vurdering opp mot målsettingene i kommunens planer også kan være nyttig for kommunen i tilknytning til fremtidig strategisk planlegging på området.</p> <p>Risikoen vurderes som middels, mens vesentligheten vurderes å være høy</p>		
<p>Oppvekstsektoren (inkl. Barnevern og PPT)</p>		
<p><i>21. Spesialundervisning og tilpasset undervisning</i></p> <p>Elever har ifølge opplæringsloven § 5-1 rett til spesialundervisning, hvis de ikke kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet. Samtidig krever opplæringsloven at opplæringen skal tilpasses den enkelte elev sine evner og forutsetninger uavhengig av ferdighetsnivå. Kommunen skal, på 1.-4. årstrinn, sørge for at elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller regning, raskt får egnet intensiv opplæring. Dersom hensynet til eleven tilsier det, kan intensivopplæringen for en kortere periode gis som en til en undervisning. I følge KOSTRA-tall har kommunen færre elever som får spesialundervisning enn landsgjennomsnittet og KOSTRA-gruppe 11.</p> <p>Opplæringen skal tilpasses den enkeltes evner og forutsetninger og tilpassingen kan for eksempel skje gjennom organiseringen av opplæringen, valg av arbeidsmåter og metoder, bruk av lærestoff, ulikt tempo i opplæringen og/eller variasjon av læringsstrategier. En elev har rett på spesialundervisning dersom denne ikke har oppnådd et tilfredsstillende utbytte av den ordinære undervisningen, etter eventuelle tilpasninger. Det skal da gjøres et enkeltvedtak om å sette inn særskilte tiltak for den aktuelle eleven.</p> <p>En forvaltningsrevisjon på området bør fokusere på om elevenes rettigheter til spesialundervisning og / eller tilpasset undervisning blir ivaretatt. Dette kan eventuelt også inkludere morsmålsopplæring. Det kan også være hensiktsmessig å se på om kommunen når sine mål på området, herunder resultatmål mht. karakter i ulike fag, grunnskolepoeng og resultater på nasjonale prøver.</p> <p>Risiko og vesentlighet vurderes å være høy</p>	<p>H</p>	<p>H</p>
<p><i>22. PPT, saksbehandling og samhandling med skole/barnehage</i></p> <p>Sektor for skole har ansvar for å drive pedagogisk psykologisk tjenestekontor (PP-tjenesten). For Tynset sin del er dette organisert i et kommunalt samarbeid der Tynset kommune er vertskommune. PP-tjenesten skal, sammen med andre aktører, gjennom system- og individrettet arbeid bidra til at barn, unge og voksne med særskilte behov får gode og likeverdige opplærings- og utviklingsmuligheter, og benytter en modell hvor samspill, relasjoner og system-rettet arbeid vektlegges.</p>	<p>M</p>	<p>H</p>

<p>Et prosjekt kan rette fokus mot samhandling mellom kommunen og PPT. Hvordan lykkes man å avdekke behov for spesialundervisning. Rutiner og internkontroll i forhold til oppfølging av brukere. Det kan også være aktuelt å se på vedtaksbehandling. Tjenesten er videre kritisk i forhold til ressurser og kompetanse.</p> <p>En forvaltningsrevisjon på dette området kan kombineres med kontroll av hvordan Tynset kommune ivaretar rollen sin som vertskommune, og i hvilken grad en klarer å levere gode og like tjenester til alle samarbeidskommunene. Her kan det da også være aktuelt å involvere kontrollutvalgene i de andre samarbeidskommunene til et samarbeidsprosjekt.</p> <p>Risikoen er skjønnsmessig satt til middels, mens vesentlighet skjønnsmessig er satt til høy.</p> <p>Temaet kan eventuelt ses i sammenheng med tema nr. 19 om spesialundervisning og tilpasset opplæring</p>		
<p><i>23. Ivaretagelse av rollen som skoleeier</i></p> <p>Skoleresultater og andelen som faller fra i videregående skole er jevnt over bra i Tynset kommune. Skolesektoren er imidlertid stadig under utvikling med nye krav og fokusområder som skal ivaretas. Skoleeierrollen er viktig i forbindelse med utviklingen i skolen. Det er videre 15 % av de unge i Tynset som dropper ut av videregående skole, og vi vet at ikke fullført videregående skole vil ha svært alvorlige konsekvenser for den enkelte. Arbeid for å forebygge frafall gjennom skoleløpet vil således uansett være viktig. Tynset kommune har, sammen med de andre kommunene i tidligere Hedmark fylke deltatt i prosjektet «Kultur for læring». Prosjektet var et initiativ fra fylkesmannen i Hedmark og har hatt som formål å sikre forbedrings- og innovasjonsarbeid i grunnskolen og barnehager.</p> <p>En forvaltningsrevisjon kan se på hvordan Tynset kommune ivaretar sitt skoleeieransvar i forhold til å sikre et høyt faglig nivå i grunnskolen. Det er viktig at kommunen som skoleeier ivaretar og følger opp skolene som organisasjoner, skoleledere, lærere og elever i Tynsetskolen. Dette innebærer å ha ambisjoner om å bli bedre og at en som skoleeier har gjennomføringsevne og tenker langsiktig. Dette må gjenspeiles i arbeidet med planer og strategi, og i gjennomføring og rapportering. I tillegg er oppfølging av internkontrollen i skolen en viktig oppgave for skoleeier. Skoleeierrollen innebærer også å følge opp at kravene i opplæringsloven med forskrifter blir oppfylt.</p> <p>Risikoen er skjønnsmessig satt til middels, mens vesentlighet skjønnsmessig er satt til høy.</p>	M	H
<p><i>24. Kompetanseutvikling i skolen</i></p> <p>Kvaliteten og resultatene i grunnskolen er avhengig av kompetente og dyktige ledere og medarbeidere. Regelverket tilsier en norm for antall elever</p>	M	H

<p>per lærer og det stilles krav til at man som faglærer har studiepoeng i fagene man underviser i. De senere år har det også kommet andre yrkesgrupper inn i skolen, slik som miljøarbeidere, psykiatrikompetanse etc.</p> <p>For å opprettholde en god skole er det nødvendig med aktiv kompetanseutvikling både på fag, pedagogikk og støttefunksjoner. Det har de senere år også vært fokus på god planlegging og klasseledelse i skolen. Dette sammen med gode rutiner og samhandling internt og eksternt, vil ha betydning for de resultatene man oppnår. En forvaltningsrevisjon kan også fokusere på grunnskolens evne til å benytte resultater og tilbakemeldinger til læring. For eksempel tilbakemeldinger om hvordan elever fra Tynset klarer seg i videregående skole og resultater fra prosjektet «Kultur for læring».</p> <p>Kommunen har en mindre andel som ikke fullfører videregående skole enn landsgjennomsnittet og gjennomsnittet for Hedmark. Skoleresultatene varierer noe med hensyn til resultater fra nasjonale prøver, men sluttresultatene i Tynsetskolen har vært gode i mange år. Dette er med på å redusere risikoen på området</p> <p>Vi anser risikoen og for være middels, mens vesentligheten vurderes å være høy</p>		
<p><i>25. Barnehagetilbudet. Kvalitet på tjenester og tilbud til barn med behov for ekstra ressurser</i></p> <p>I følge KOSTRA-tall har kommunen bedre dekning enn landsgjennomsnittet og KOSTRA-gruppe 11. Kommunen har et lavere antall barn i barnehage som får spesialpedagogisk hjelp enn landsgjennomsnittet og KOSTRA-gruppen. Andel barnehagelærere i forhold til grunnbemanningen er litt over landsgjennomsnittet og KOSTRA gruppen, mens antall barn per årsverk ligger litt under. All forskning tilsier at tidlig innsats overfor barn med utfordringer er avgjørende for senere skolegang og aktiv deltakelse i yrkeslivet. Vi oppfatter at det er risiko med hensyn til et godt tilbud og innfrielse av rettigheter. Anstrengt økonomi i kommunen vil øke risikoen ytterligere.</p> <p>Rammeplanen for barnehager gir nærmere retningslinjer for barnehagens innhold og oppgaver. Her heter det blant annet at barnehagene har et særlig ansvar for å forebygge vansker og oppdage barn med særskilte behov. For disse barna kan det være aktuelt å gi et spesielt tilrettelagt tilbud. Tilretteleggingen kan gjelde både sosiale, pedagogiske og/eller fysiske forhold i barnehagen. Ellers er foreldre og eventuelt støtteapparat rundt barna viktige samarbeidsparter for barnehagen. Det kan nevnes at også barnehagene har deltatt i prosjektet «Kultur for læring».</p> <p>En forvaltningsrevisjon kan omfatte tilrettelegging både sosialt, pedagogisk og med hensyn til fysiske forhold i barnehagen. Formålet vil kunne være å undersøke om kommunen har tilfredsstillende systemer og ressurser for å</p>	M	H

<p>oppdage og iverksette tiltak/tilrettelegge for barnehagebarn med spesielle behov.</p> <p>Risikoen vurderes som middels, mens vesentlighet vurderes til å være høy</p>		
<p><i>26. Tilskudd til private barnehager</i></p> <p>En forvaltningsrevisjon kan rettes mot beregningen og håndtering av tilskuddet (saksbehandling). Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager skriver seg fra 2015, og det er viktig at tilskuddet beregnes i henhold til forskriften.</p> <p>Det er 4 private barnehager i Tynset kommune, og tilskuddene utgjorde 8,7 millioner kroner i 2019. Kommunen har et oppfølgingsansvar mht. til å kontrollere rapporteringen fra de private barnehagene, og at midlene benyttes til det de skal. Det kan være risiko i denne forbindelse. Kommunen er også tilsynsmyndighet overfor de private barnehagene i kommunen. En forvaltningsrevisjon kan for eksempel omfatte rutiner på dette området.</p> <p>Området anses å være omfattet av middels risiko og vesentlighet</p>	M	M
<p><i>27. Barnevern, tidlig inngripen, samhandling, kapasitet og kompetanse</i></p> <p>Barnevern er en av parameterne som kommunene rangeres på i kommunebarometeret. Tynset kommune lå på en 42. plass i 2018, en 210. plass i 2019 og på en 17. plass i 2020. Plasseringen er blant annet basert på nøkkeltall for antall årsverk, saksbehandling/saksbehandlingstid, andel barn med utarbeidet plan, andel med tiltak i hjemmet, tidlig innsats og brukerperspektiv. KOSTRA viser at kommunen de senere år har hatt en jevn tilgang av saker, at antall saker per ansatt har økt og at kostnadene i forhold til tiltak har økt. Kostnaden er likevel lavere enn for landsgjennomsnittet og kommunene i KOSTRA-gruppe 11. Fra 2017 har det pågått et reformarbeid i barnevernet som blant annet har hatt som formål å styrke kompetansen i tjenesten.</p> <p>Et prosjekt kan fokusere på kommunens forebyggende arbeid og tidlig inngripen, og om barnevernstjenesten har en hensiktsmessig samhandling med andre kommunale enheter. Videre kan en fokusere på om barnevernstjenesten har tilstrekkelig kapasitet til å gjennomføre lovpålagte oppgaver og at det er sikret at tjenesten har forsvarlig kompetanse.</p> <p>Barneverntjenesten i Tynset kommune er organisert som et kommunalt vertskommunesamarbeid der Tynset er vertskommune. Vi anser at det vil være ekstra utfordringer vedrørende at tjenesten må forholde seg til flere kommuner. En forvaltningsrevisjon på dette området kan kombineres med kontroll av hvordan Tynset kommune ivaretar rollen sin som vertskommune, og i hvilken grad en klarer å levere gode og like tjenester til alle samarbeidskommunene. Her kan det da også være aktuelt å involvere</p>	M	H

<p>kontrollutvalgene i de andre samarbeidskommunene til et samarbeidsprosjekt.</p> <p>Risiko på området vurderes til å være middels, mens vi mener dette er et område med høy vesentlighet.</p>		
<p>28. Tiltak for å forhindre barnefattigdom</p> <p>Tiltak for å forhindre barnefattigdom har vært et satsningsområde for statlige myndigheter de senere år. Folkehelsebarometeret for 2019 viser at Tynset kommune har en litt lavere andel av lavinntektshusholdninger (0-17 år) enn landsgjennomsnittet. Vi mener likevel det vil være interessant å kartlegge hva kommunen gjør for å forhindre barnefattigdom, hva formålet med arbeidet er og hvorvidt man lykkes med å nå sine mål. Tiltak på området vil være avgjørende for å forhindre sosial segregering.</p> <p>I tilknytning til denne tematikken kan det være aktuelt å se på om Tynset kommune har målsettinger for arbeidet med å forebygge og redusere barnefattigdom i kommunen, og om disse innfris. Målsettingene kan eventuelt hentes fra kommunens målregime gjennom studier av planer og strategier. En forvaltningsrevisjon på området kan se på om det skjer en helhetlig oppfølging av lavinntektshusholdninger i kommunen. Det kan være aktuelt å se på samarbeid og helhetlig tjenesteyting, samt mål- og resultatstyring mv.</p> <p>Vi vurderer risikoen til middels, mens vesentligheten vurderes til høy.</p>	M	H
<p>Kulturtjenesten</p>		
<p>29. Internkontroll og måloppnåelse på kulturområdet</p> <p>Mål- og resultatstyring i en eller annen form er en styringsform som benyttes for drift av de aller fleste kommuner i Norge. Denne styringsformen innebærer i prinsippet at det inngås avtale mellom kommunens øverste ledelse og den øvrige virksomheten om hvilke mål som ønskes innfridd. Den som får ansvaret for å innfri målene står til en viss grad fritt til å velge hvilke virkemidler denne vil benytte for å nå fastsatte målsettinger. Mål- og resultatstyring vil innebære å sette mål for hva virksomheten skal oppnå, å måle resultater og sammenligne dem med målene, og bruke denne informasjonen til styring, kontroll og læring for å utvikle og forbedre virksomheten. Måloppnåelse er videre tett knyttet til internkontroll som er verktøyet for å sikre at målene nås.</p> <p>Årsaken til at vi mener det er aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjon på dette området er at Tynset kommune stadig har beveget seg nedover på listen når det gjelder kultur, fra en 131. plass i 2017 til en 225. plass i 2019. Fra KOSTRA-tall se vi at det er en trend at det blir stadig færre som deltar i kulturaktiviteter som kulturskole, bibliotek og kino. Samtidig er kostnadene jevnt stigende. Folkehelseprofilen for Tynset kommune viser at ungdom er</p>	M	M

<p>noe mindre fornøyd med lokalmiljøet enn landsgjennomsnittet og fylkesgjennomsnittet.</p> <p>En forvaltningsrevisjon kan rettes mot hvordan det planlegges, og hvilke målsettinger det styres mot på kulturområdet. Videre hvordan styring og internkontroll fungerer med hensyn til å oppnå de fastsatte målsettinger</p> <p>Risiko og vesentlighet vurderes å være middels</p>		
<p>Tekniske tjenester, plan og byggesak, landbruk og miljø</p>		
<p><i>30. Beredskap og forvaltning – vann og avløp</i></p> <p>Vann- og avløpstjenester til kommunenes innbyggere er sårbart med hensyn til stabilitet i tilførselen, kvalitet og forurensning. Det er viktig at kommunen har en hensiktsmessig forvaltning av infrastruktur knyttet til tjenesten og beredskap som sikrer levering, kvalitet og som hindrer forurensning. Tynset kommune kommer dårlig ut på folkehelseprofilen vedrørende god drikkevannsforsyning. Vi merker oss ellers at det er en veldig liten andel innbyggere som er tilknyttet anlegg der rensekrav er oppfylt. Kommunen har et ansvar med hensyn til tømning av slam fra mindre rensinretninger.</p> <p>KOSTRA-tall viser at utskiftingstakten på ledningsnettene både på vann og avløp er beskjedent. Prosentandelen lekkasje fra ledningsnettene er redusert noe de senere år, men er likevel litt høyere enn landsgjennomsnittet. Lekkasjegraden kan si noe om tilstanden på ledningsnettene. Med dagens utskiftingstakt vil vannledningene være skiftet ut på 270 år mens det vil ta enda lengre tid før avløpsnettene er skiftet.</p> <p>Dette området er også utsatt for en klimarisiko i og med hyppigere ekstremvær, flom mv. og det er å anta at dette stadig stiller høyere krav til infrastruktur på området.</p> <p>Risiko og vesentligheten vurderes å være høy</p>	<p>H</p>	<p>H</p>
<p><i>31. Styring av bygge-/investeringsprosjekter – internkontroll, oppfølging og økonomi</i></p> <p>Bygge-/investeringsprosjekter er forbundet med store kostnader, og det er ikke uvanlig at prosjektene går ut over sine rammer. Dette kan tidvis tilskrives mangelfull styring. Grunnlaget for å lykkes er god planlegging, klar ansvarsfordeling og gode rutiner for gjennomføring. Risiko kan for eksempel knyttes opp til manglende usikkerhetsanalyse, underdimensjonert prosjektorganisasjon, utydelige rollebeskrivelser, manglende systematiske risikovurderinger, underkommunikasjon og kompetanse. Enkelte kommuner har egne håndbøker for gjennomføring av prosjekter, og kommunens egne rutinebeskrivelser vil kunne danne deler av kriteriegrunnlaget for en forvaltningsrevisjon.</p> <p>Det ble gjennomført en forvaltningsrevisjon i tilknytning til investeringsprosjektet brannstasjon i «Jorkjendbygget». Gjennomgangen</p>	<p>M</p>	<p>H</p>

<p>viste svikt i forhold til risikovurderinger i startfasen av prosjektet. En ny gjennomgang bør omfatte mer enn et investeringsprosjekt, selv om man nok bør ta utgangspunkt et fåtall utvalgte prosjekter, for eksempel med ulike størrelse og type.</p> <p>Risikoen er skjønnsmessig vurdert som middels, mens vesentlighet er vurdert som høy.</p>		
<p><i>32. Selvkost og beregning av gebyrer (For utvalgte tjenester som vann og avløp, slam, byggesaksbehandling etc.)</i></p> <p>Årsaker til at det er viktig å ha fokus på selvkost i kommunene er at dette er viktige tjenesteområder for befolkningen og at innbyggerne i økende grad stiller spørsmål ved kvalitet og pris på kommunale tjenester. En kommuneøkonomi under press gir motivasjon til å utnytte inntektsmulighetene maksimalt. Hovedregelen er likevel at kommunen ikke skal tjene penger på de lovpålagte tjenestene til innbyggerne, og selvkost utgjør den øvre grensen for hvor høye avgifter kommunen kan beregne. Avvik som er avdekket på området i andre kommuner de siste årene er mangelfull dokumentasjon, feil i forbindelse med selvkostfond og at indirekte kostnader er feil beregnet. Det mangler KOSTRA-tall for selvkost når det gjelder byggesak. KOSTRA-tall viser ellers at f.eks. gebyrene på vann og avløp totalt sett er noe høye i kommunen, og at selvkostgraden har variert fra 80 -115% de senere år. Et sannsynlig investeringsbehov på området vil medføre ytterligere økning i avgiftene.</p> <p>Det ble gjennomført en selskapskontroll i FIAS AS i 2018 rettet mot blant annet selvkost. Denne viser at selskapet i det alt vesentligste følger lovverket og anbefalinger med hensyn til selvkost. Det vil i denne sammenhengen være viktig at kontrollutvalget følger opp det som ble avdekket i selskapskontrollen fra 2018, og vi ser ikke behov for å gjennomføre en ny kontroll på renovasjon i kommende valgperiode.</p> <p>En forvaltningsrevisjon kan rettes mot rutiner på området, samt en gjennomgang av kalkyler og henføring av kostnader. Det kan også være grunn til å se på håndtering av selvkostfond.</p> <p>Området beregnes å være forbundet med middels risiko og høy vesentlighet</p>	M	H
<p><i>33. Eiendomsforvaltning</i></p> <p>I følge KOSTRA-tall for 2019 brukte Tynset kommune kr. 55 til vedlikehold per m² mot et gjennomsnitt på kr. 83 i KOSTRA-gruppe 11 og kr. 101 for landet. Det som er anbefalt er kr. 170 per m²⁴. Etter hva vi kan forstå har kostnaden til vedlikehold ligget lavt over flere år.</p> <p>Det er risiko for at kommunens eiendommer har et vedlikeholdsetterslep eventuelt at eiendommene også kunne ha vært forvaltet på en mer</p>	M	M

⁴ Tall fra ca. 2008 KS/Norconsult

<p>kostnadseffektiv måte. Et vedlikeholdsetterslep vil kunne påføre kommunen store merkostnader på sikt.</p> <p>Et mulig fokus for revisjonen er å vurdere i hvilken grad kommunen har tilstandsrapporter for alle bygg/boliger og driver med langsiktig vedlikeholdsplanlegging. Det er på dette området viktig å ha oversikt over behovet for ressurser både på kort og lang sikt.</p> <p>Vi vurderer risiko og vesentlighet til å være middels</p>		
<p><i>34. Rutiner for saksbehandling – plan og byggesak</i></p> <p>Kommunen er vertskommune for et kommunalt samarbeid som behandler plan-, bygge- og oppmålingssaker. Denne avdelingen fatter avgjørelser i saker med store økonomiske konsekvenser. Det har vært et jevnt påtrykk med byggesaker i kommunen de senere år, og det behandles fra 180 til 250 saker i året</p> <p>Ut fra KOSTRA-rapporteringen de senere år ser det ut som kommunen i stor grad holder de frister som er satt. Behandlingen er imidlertid også kritisk med hensyn til gode og effektive rutiner, likebehandling, habilitet og tilsyn/kontroll på området. Det siste har en tendens til å bli nedprioritert når ressursene er knappe, noe en også kan se av KOSTRA-tallene. Når saksmengden øker ser det ut til at kontrollvirksomheten reduseres. Dette tilsier at temaet kan være aktuelt for forvaltningsrevisjon.</p> <p>Et forvaltningsrevisjon rettet mot saksbehandling på dette området kan kombineres med kontroll av hvordan Tynset kommune ivaretar rollen sin som vertskommune, og i hvilken grad en klarer å levere gode og like tjenester til alle samarbeidskommunene. Her kan det da også være aktuelt å involvere kontrollutvalgene i de andre samarbeidskommunene.</p> <p>Risikoen vurderes å være middels mens vesentligheten er vurdert som høy</p>	M	H
<p><i>35. Kommunens klima- og miljøsatsing</i></p> <p>Kommunene er ment å ha en rolle med hensyn til klima- og miljøtiltak lokalt. En del kommuner har egen klima- og miljøplan. Hensikten med slike planer i kommunene er å sikre at kommunene går foran i arbeidet med å redusere klimagassutslipp, sikre mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i kommunene, og at kommunene bruker et vidt spekter av sine roller og virkemidler i arbeidet med å redusere klimagassutslipp. Tynset kommune hadde ikke miljøplan i 2019 og kommer av den grunn dårlig ut på kommunebarometeret (375. plass) på området miljø og ressurser. I 2020 er plasseringen bedret til en 218 plass. Av KOSTRA-tall for øvrig ser vi at kommunen kommer bra ut med hensyn til energiforbruk og fornybarforbruk i forhold til mange andre kommuner.</p> <p>Det er mange områder i kommunen som berøres av målsettinger som gjelder klima og miljø. Eksempelvis kommunens arbeid med næringsutvikling, landbruk/skogbruk, drift av egne bygg, teknisk drift, innkjøp etc. Et prosjekt</p>	M	M

<p>kan rettes mot de målsettingene kommunen har på området og hvordan de følges opp i praksis.</p> <p>Risiko og vesentlighet vurderes å være middels.</p>		
<p>36. Vedlikehold på kommunale veier/veianlegg</p> <p>Kommunen benytter ifølge KOSTRA-tall mindre penger på drift/vedlikehold av vei og gater per kilometer kommunal vei enn landsgjennomsnittet og KOSTRA-gruppe 11. Det investeres også mindre i kommunale veier og gater enn gjennomsnittet.</p> <p>Kommunen har videre en lavere andel veier uten fast dekke og en høy andel veier/gater med belysning. En har videre en god del lavere brutto driftsutgifter til gatebelysning enn landsgjennomsnittet og KOSTRA-gruppen. Vei og veianlegg er et område som innbyggere i kommuner generelt sett er opptatt av, og av den grunn aktuelt for forvaltningsrevisjon.</p> <p>En forvaltningsrevisjon kan se på hvordan kommunen følger opp sine målsettinger når det gjelder vei og veivedlikehold. For eksempel kan man gå inn på hvorvidt en sikrer seg en god oversikt over tilstanden slik at en gjør kvalifiserte prioriteringer når et begrenset vedlikeholdsbudsjett skal prioriteres.</p> <p>Risiko og vesentlighet vurderes å være middels</p>	M	M

Følgende er eksempler på temaer som har blitt vurdert, men som ikke er tatt med i oversikten – enten fordi vi mener at kommunen har risikoreduserende tiltak slik at risikoen er lav, eller at det ikke er et vesentlig område i Tynset kommune:

Tema som er vurdert, men som ikke følges opp videre	Risiko	Vesentlighet
Saksutredning – hensyn til økonomi og kommunens målsettinger	L	M
Oppfølging av politiske vedtak	L	M
Rapportering av KOSTRA-tall	L	L
Kvalitetssikring av rutiner og rapportering i forbindelse med finansforvaltning	L	M
Etterlevelse av lov og rutiner vedrørende habilitet	L	L
Sykefravær/sykefraværshåndtering	L	M
Oppfølging interkommunale samarbeider, KF etc.	L	M
Eiendomsskatt, rutiner og regeletterlevelse	L	H
Journalføring/arkivering	L	L
Etterlevelse av offentleglova	L	M
Næringsutvikling og måloppnåelse	L	M
Forvaltning av næringsfond	L	L
Tema innen offentlige anskaffelser	L	M
Etikkarbeidet i kommunen – forhindre korrupsjon	L	M

Forsvarlig saksutredning – økonomi, lovverk, kommunens planer	L	M
Virksomhetsstyring/mål og resultatstyring	L	M
Oppbevaring og bruk av medisiner ved sykehjem og i hjemmebaserte tjenester	L	H
Rutiner vedrørende vederlag for opphold i institusjon	L	M
Tilpassede tjenester og botilbud for svake grupper	L	M
Integrering av flyktninger	L	M
Helse og opplæringstilbud til flyktninger	L	M
Voksenopplæring	L	M
Sikring av eiendeler – inventar og utstyr	L	M
Saksbehandling i barnevernet	L	M
Skolemiljø og mobbing (etterlevelse av opplæringslova kap. 9A)	L	H
IKT i skolen – digitale ferdigheter (og øvrige grunnleggende ferdigheter)	L	M
Rådgivningstjenesten og utdanningsvalg i ungdomsskolen	L	H
Tilskuddsutdeling kulturtiltak	L	L
Kulturminnevern	L	L
Drift av kulturskole	L	M
Tilsyn og oppfølging av ulovlig bygging	L	L
Landbruks- og skogbruksforvaltning - saksbehandling	L	M
Brann og ulykkesvern – effektiv drift	L	L

3.4 Tidshorisont for plan for forvaltningsrevisjon, oppfølging og delegasjon

Endringstakten i offentlig sektor har økt i de senere årene og det er lite som tyder på at dette vil endre seg. Det anbefales derfor at det blir utarbeidet en plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon som rulleres i løpet av valgperioden. Det kan være hensiktsmessig å revurdere risiko- og vesentlighetsvurderingene ved rulleringen.

Vi minner om at det i kommuneloven § 23-2, punkt e, fremgår at kontrollutvalget skal påse at kommunestyrets vedtak i tilknytning til behandlingen av rapporter om forvaltningsrevisjon følges opp. Oppfølgingen av forvaltningsrevisjonsrapporter kan være med på å påvirke prioriteringen av nye forvaltningsrevisjonsprosjekt.

Dessuten heter det i kommuneloven § 23-3, 3. ledd, at kommunestyret kan delegerer til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioden. Det anbefales at kommunestyret delegerer denne fullmakten til kontrollutvalget.

4 Risiko og vesentlighetsvurderinger som grunnlag for plan for eierskapskontroll

I det følgende gjøres det rede for sentrale forhold vedrørende risiko- og vesentlighetsvurderinger knyttet til eierskap i kommunesektoren. Med risiko menes sannsynligheten for at noe kan inntreffe som gjør at kommunen ikke når sine mål/intensjoner med eierskapet. Det finnes en rekke forhold som kan øke risikoen for at kommunen ikke når sine mål/intensjoner. Det kan for eksempel være snakk om:

- Manglende rutiner for eieroppfølging eller rutiner som ikke følges
- Uklare målsettinger for eierskapet
- Den økonomiske utviklingen
- Rollekonflikter – uklare ansvarsforhold
- Uklar/komplisert organisering

- Organisasjonsendringer
- Endringer med hensyn til ledelse og nøkkelpersonell

Vesentlighetsvurderingen skal vise hvor påviste risikofaktorer får størst betydning, er mest alvorlige, i forhold til å oppnå de målene som kommunen har satt seg for sitt eierskap. Vesentlighetsvurderingen vil kunne variere alt etter hvilket perspektiv som legges til grunn; eksempelvis det økonomiske-, politiske-, brukerorienterte-, medarbeiderorienterte- eller samfunns- og miljøorienterte perspektiv. Faktorer som har betydning for vurdering av vesentlighet kan være:

- Store økonomiske verdier
- Utfører viktige kommunale oppgaver
- Mottar vesentlige tilskudd fra kommunen
- Betydningen for lokalsamfunnet – arbeidsplasser etc.
- Politisk interesse/prestisje som er tillagt selskapet

Faktorene tas hensyn til i vår vurdering av det enkelte selskap

4.1 Innhenting av informasjon til risiko- og vesentlighetsvurderingen

Vi har, som grunnlag for risiko og vesentlighetsvurderingene, innhentet informasjon fra følgende kilder:

- Kommunens eiermelding og eierstrategi
- Selskapsavtaler og vedtekter for selskaper hvor kommunen er eier
- Soliditet.no
- Samtale med rådmann
- Informasjon på selskapenes hjemmesider
- Kommunens årsregnskap for 2019
- Årsmeldinger og årsregnskap 2018 og 2019 for utvalgte selskaper

Vi har undersøkt hvilke eierskapskontroller som kontrollutvalget har fått gjennomført og hvilke forvaltningsrevisjoner som er gjennomført, og som berører selskaper som kommunen har eierinteresser i. Dette er gjort for forrige kontrollutvalgsperiode (2015-2019) og frem til våren 2020. Resultatene fra disse kontrollene er viktig å ha med seg i forbindelse med risiko- og vesentlighetsvurderinger av kommunens eierskap. Følgende forvaltningsrevisjonsprosjekter, selskapskontroller og eierskapskontroller har blitt gjennomført (gjennomført år i parentes):

- Fjellregionen interkommunale avfallsselskap AS – Forvaltningsrevisjon selvkost (2018)
- Midt Hedmark brann- og redningsvesen IKS – Forvaltningsrevisjon styring og kontroll (2016)

I tillegg har kontrollutvalgene i kommunene sør i Østerdalen fått gjennomført en forvaltningsrevisjon av interne varslingsrutiner i Midt Hedmark brann- og redningsvesen IKS (2018).

4.2 Om kommunens eierskap

Tynset kommune er eier eller medeier i følgende interkommunale selskaper:

- Meskano AS (94,33%)
- Fjellregionen Interkommunale avfallsselskap AS (19%)
- Abakus AS (9%)
- Nordavind DC Sites AS (7,7%)
- Rørosregionen Næringshage AS (2,4%)
- IKT Fjellregionen IKS (30%)

- Midt-Hedmark Brann- og Redningsvesen IKS (11%)

Etter ny kommunelov trådte i kraft høsten 2019, har tidligere § 27-samarbeid utgått som løsning for interkommunale samarbeid. Ny kommunelov åpner i stedet for organisering gjennom interkommunale politiske råd og kommunale oppgavefelleskap. Nytt for disse samarbeidene er at kommunestyret skal velge et representantskap som fungerer som øverste organ i samarbeidet. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har gitt kommunene en frist til å omdanne § 27-samarbeid til annen samarbeidsform i løpet av inneværende valgperiode. Kontrollutvalget bør følge opp endring av organisasjonsform. Endringen gjør også at disse virksomhetene nå blir aktuelle for eierskapskontroll. Det er likevel begrenset hvor aktuelt dette er for Tynset kommune. Kommunen er deltaker i IKA Opplandene sammen med de fleste kommunene i Innlandet og Innlandet fylkeskommune. Vi mener det her vil være naturlig at det er fylkeskommunen som følger opp endring i organisasjonsform, og ikke kommunene som hver for seg har begrenset innflytelse.

Vertskommunesamarbeid vil vanligvis ikke være omfattet av eierskapskontroll, ettersom disse samarbeidene er organisert som en del av vertskommunen. Både styring og virksomhet i disse samarbeidene kan være gjenstand for forvaltningsrevisjon, og det henvises til den delen av risiko- og vesentlighetsvurderingene som danner grunnlaget for plan for forvaltningsrevisjon. Oversikt over interkommunale samarbeid der Tynset kommune er vertskommune finnes i kapittel 3.2.

4.2.1 Ulike organisasjonsformer – muligheter og begrensninger

Det er viktig å være klar over at mulighetene for innsyn i forbindelse med kontroller i det enkelte selskap vil være begrenset der kommunene eier sammen med private aktører. Det er videre uaktuelt med eierskapskontroller i for eksempel stiftelser, ettersom disse eier seg selv. Tynset kommune deltar eksempelvis i stiftelsene Fredheim vernehjem, Vollan gård, Bortistuen Neby og i stiftelsen Nordøsterdalsmuseet som eier en 10% andel i Anno Museum AS. For eierskapskontroller i interkommunale selskaper vil det være hensiktsmessig å samarbeide med kontrollutvalgene i de andre eierkommunene i den grad samarbeid om eierstrategi og eierstyring er forbundet med risiko. Ellers er en eierskapskontroll i utgangspunktet en kontroll rettet mot den enkelte kommunens forvaltning av eierskapet. Der en også gjennomfører forvaltningsrevisjon, vil samarbeid med andre kommuners kontrollutvalg være enda mer aktuelt. Vi anbefaler også at plan for eierskapskontroll, i den grad det er mulig, ses i sammenheng med plan for forvaltningsrevisjon, slik at det gjennomføres kombinerte kontroller der dette er hensiktsmessig. Vi mener at det for de fleste av de selskapene som Tynset kommune har eierskap i kan være aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjoner rettet mot tema som måloppnåelse og effektiv drift.

4.2.2 Kort om eierforvaltning i Tynset kommune

Tynset kommune har vinteren 2019/20 gjennomført folkevalgtopplæring, blant annet med bistand fra KS. Opplæringen omfatter kun grunnleggende forhold rundt organisering i selskaper og eierforvaltning. En del av opplæringsprogrammet omfattet eierstyring av kommunale selskaper og interkommunale samarbeid. Kommunens Eiermelding er vedtatt av kommunestyret i oktober 2017, og det må forventes at det legges frem en ny Eiermelding for sittende kommunestyre. Eiermeldingen inneholder en beskrivelse av de viktigste selskapene for kommunen med en kort redegjørelse for virksomheten, hvordan eierstyring foregår og hva slags strategi kommunen legger til grunn for eierskapet. Eiermeldingen inneholder videre en del som beskriver prosessene ved etablering, drift, kontroll og eventuell avvikling av selskaper som kommunen er eier/medeier i. Videre finnes en del som beskriver de ulike selskapsformer som er aktuelle. Det er vår vurdering at det som fremkommer som strategi i eierskapsdokumentet i liten grad gir konkrete instruksjoner til de som er eierrepresentanter for kommunen.

Det er i eierskapsmeldingen vist til KS sine anbefalinger på området, og at kommunens eierskapspolitikk bør legge til grunn de samme hensyn som gjelder for kommunal forvaltning for øvrig. Åpenhet, forutsigbarhet og effektivitet blir da viktige kriterier for forvaltning av kommunens eierskap. Det er videre vist til at kommunikasjon med selskapet og forventning om rapportering/informasjon avklares med kommunestyret, og det forutsettes at det enkelte selskap har nedfelt rutiner for kontakt og rapportering/informasjon til eierne i tråd med Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (NUES). Eiermeldingen gir også noen allmenne forholdsregler og tips til de som er styremedlemmer, samt noen gode råd om rolleforståelse til kommunestyret når det gjelder eierstyring.

I løpet av høsten 2020 behandles en ny eierskapsmelding for Tynset kommune sitt eierskap. Dette dokumentet er noe mer omfattende enn forrige Eiermelding og gir mer informasjon om eierstyring og kommunens eierskapspolitikk. Vi merker oss at den nye eierskapsmeldingen i større grad fokusere på at selskapene skal være bevisst sitt samfunnsansvar og rapportere etter prinsippet for bærekraftig utvikling. Det vil si å integrere økonomisk, miljømessig og sosial rapportering. Dette er et punkt som, dersom det blir vedtatt, er mulig å følge opp i forbindelse med eierskapskontroll.

I kommunens årsregnskap for 2019 finnes følgende oversikt over Eierandeler/aksjer som også viser fastsatt kroneverdi av Eierandelen:

Note 5 Aksjer og andeler i varig eie (F §5 nr. 5)

Selskaps navn	Eierandel i selskapet	Balanseført	
		31.12.19	31.12.18
Nord-Østerdal Kraftlag	2274 aksjer	113.700	113.700
Studentersamfunnets hus	10 andeler	1.000	1.000
AL Biblioteksentralen	3 andeler	900	900
Alvdal Skurlag AL	171 andeler	17.100	17.100
Stiftelsen Fredheim verneheim	2 andeler	12.000	12.000
Haverslia borettslag		5.000	5.000
Kvikne utviklingslag	4 andeler	2.000	2.000
Kommunekraft AS	1 aksje	1.000	1.000
Alfarheim borettslag, innskudd		2.845.000	2.845.000
Alfarheim borettslag, andeler		1.100	1.100
Aksjer FIAS	950 aksjer	95.000	95.000
Norsk Skogindustri		1.453	1.453
Kvikne-Rennebu Kraftlag	160 andeler	16.000	16.000
Egenkapitalinnskudd KLP		17.489.575	15.795.060
Meskano AS	94%	495.000	495.000
Tekstilvask innlandet AS	1636 aksjer	0	62.818
Andel Midt-Hedmark Brann og Redn.	9,90%	840.000	840.000
Glommen skog		11.548	11.548
Frivilligsentralen, grunnkapital		100.000	100.000
Rørosregionen Næringshage AS	14,50%	50.000	50.000
Abakus	ca 91 aksjer, dvs 1/11av kap.	136.364	136.364
Norsk Spekematfestival AS		30.000	0
Tynset Arrangement	15 andeler	15.000	15.000
		22.278.740	20.617.043

Norsk Spekematfestival AS er besluttet solgt i 2020.
 Tynset Arrangement er oppløst i januar 2020.

Kommunen har gitt følgende garantier til selskaper de er engasjert i:

Selskap	Garantibeløp
Meskano AS	1 843 530
Norsk Spekematfestival AS ⁵	1 461 951

⁵ Kommunen solgte seg ut av dette selskapet våren 2020.

4.3 Aktuelle eierskapskontroller

Tabellen nedenfor er resultatet av våre risiko- og vesentlighetsvurderinger og viser aktuelle selskaper for eierskapskontroll i planperioden. Det legges til grunn at kontrollutvalget velger ut hvilke selskaper som skal tas med i plan for eierskapskontroll.

Rekkefølgen selskapene er satt opp i er vilkårlig og indikerer ikke prioritet. Vi har gjort en vurdering av alle selskaper som kommunen har eierinteresser i. I tabellen beskrives kort risikoen og vesentlighet for det enkelte selskap. Vår konklusjon vises i de to kolonnene til venstre der risiko og vesentlighet vurderes som henholdsvis høy (H) eller middels (M). Vi har unnlatt å ta med selskaper som vurderes å ha lav risiko og /eller vesentlighet.

Aktuelle selskap for eierskapskontroll	Risiko	Vesent- -lighet
<p><i>1. Meskano AS (94,33%)</i></p> <p>Selskapet skal drive avklaring, opplæring og formidling av personer fra passive ordninger til ordinært arbeidsmarked og sørge for etablering og drift av varig tilrettelagt arbeid. Selskapet skal drives etter retningslinjer for arbeidssamvirkebedrifter og AMB-bedrifter. Virksomheten omfatter til sammen 100 ansatte i ulike tiltak og ordinært ansatte, og må anses som en vesentlig virksomhet i regionen. Kjerneverdiene i selskapet skal være likeverd, tillit, respekt og lojalitet.</p> <p>Det har vært varierende økonomiske resultater de senere år med et stort underskudd på 2,4 millioner i 2018. Egenkapitalen i selskapet er akseptabel og gjelden er stabil, men synkende. Det er foretatt pantsettelse til en verdi av 17 millioner i selskapet.</p> <p>Denne typen arbeidsmarkedsbedrifter har i de senere år opplevd et stadig tøffere marked for sine tjenester, og store endringer i organisering og tjenestetilbud på grunn av dette. Meskano AS er godkjent leverandør av arbeidsmarkedstiltak for NAV når det gjelder avklaring, arbeidspraksis i skjermet virksomhet, arbeid med bistand, kvalifisering i arbeidsmarkedsbedrift, tilrettelagt arbeid i arbeidsmarkedsbedrift og varig tilrettelagt arbeid. Selskapet tilbyr også mer livstil-relaterte kurs og veiledning rundt jobbsøking etc. Vi har ikke registrert store omorganiseringer for Meskano AS de senere år. Det er viktig at virksomheter som er tilskudsberettiget er klart skilt fra eventuell næringsvirksomhet slik at en unngår såkalt kryss-subsidiering. Dette kan berøres ved en eierskapskontroll, men er også et aktuelt tema for forvaltningsrevisjon.</p> <p>Fra sittende kontrollutvalg har vi fått opplyst at selskapet har vært tema i utvalget høsten 2019/vinteren 2020. Det er den økonomiske situasjonen, omstillingstiltak og informasjon til kommunen som har vært kontrollutvalgets fokus. Kontrollutvalget har også stilt spørsmål ved hvordan anbefalingene fra en selskapskontroll som ble gjennomført i selskapet tilbake i 2014, er fulgt opp. I denne selskapskontrollen ble det anbefalt at:</p>	M	H

<ul style="list-style-type: none"> - Tynset kommune bør etablere en strategi for tildeling av oppdrag til selskapet - Det bør etableres faste rutiner for rapporteringer til kommunestyret - Prinsipper for dialog mellom kommunestyret og kommunens eierrepresentanter bør innarbeides i eierskapsmeldingen - Tynset kommune bør etablere rutiner som sikrer at kommunens medlemmer i fristilte selskaper får nødvendig opplæring. <p>Generalforsamlingen utgjøres av ordførerne i eierkommunene. I eierskapsmeldingen for Tynset kommune er det beskrevet at det kan være utfordringer knyttet til kommunikasjon om endringer i selskapets rammevilkår overfor de andre eierne med små eierandeler. Da vil det også, etter vår oppfatning, være risiko for at anbefalinger om godt kommunalt eierskap ikke følges fullt ut. Eiermeldingen for 2017 presiserer for øvrig viktigheten av tett dialog og informasjonsflyt mellom eiere og selskap. I eiermeldingen som behandles i kommunen høsten 2020 informeres det om at det ved tildeling av driftsstøtte til selskapet i 2019, er vedtatt økonomirapportering til kommunen hver andre måned i forbindelse med omstillingsprosessen.</p> <p>Det ble gjennomført en selskapskontroll i 2014 som omfatter tema både innen eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon.</p> <p>Risikoen vurderes samlet sett å være middels, mens selskapet må anses å være av vesentlig interesse for kommunen.</p>		
<p>2. Fjellregionen Interkommunale avfallsselskap AS (19%)</p> <p>Selskapet skal ivareta eierkommunenes lovpålagte oppgaver innen renovasjon, samt avfallshåndtering og avfallsbehandling. Selskapet har en eksklusiv rett og plikt til å utføre disse oppgavene, som løses til selvkost. Selskapet har også mulighet til å forestå septikktømming og behandling av kloakkslam fra eierkommunene, samt innsamling og behandling av næringsavfall. Selskapet har mindre eierandeler i selskaper som driver med håndtering av avfall, i samarbeid med andre avfallsselskap.</p> <p>Selskapets resultater har variert noe, men stort sett vært positive de senere år. Selskapets selvkostfond var på ca. 7,7 millioner ved utgangen av 2019. Overskudd på selvkost må tilbakeføres til abonnentene innen 5 år, og da gjerne ved at gebyrene holdes på et nivå som gir årlige underskudd for en periode. Selskapet har et stabilt og synkende gjeldsnivå, og ingen pantstillelser.</p> <p>Det er gjennomført forvaltningsrevisjon i selskapet i 2018, rettet mot selvkost og det å hindre kryss-subsidiering. Selskapet har i denne forbindelse fått anbefalinger fra revisor på forhold som gjelder fordelingsnøkler og</p>	M	H

<p>informasjon/rapportering og kostnadsfordeling mellom kommunene. Det er ikke utført eierskapskontroll for selskapet. En eierskapskontroll rettet mot selskapet kan eventuelt kombineres med forvaltningsrevisjon rettet mot tema som klima og miljø og selvkost, men ettersom det er gjort kontroller i selskapet de senere år mener vi at det er mer hensiktsmessig å prioritere andre selskap.</p> <p>Det er i kommunens eiermelding fra 2017 lagt vekt på at tjenestene i selskapet skal prises ut fra selvkostprinsippet, og at det derfor er viktig at eierne kjenner selskapets økonomiske strategi fremover. Det vises også til en forvaltningsrevisjonsrapport der det ble anbefalt at eierne ga tydeligere signaler vedrørende sitt eierskap. Dette er ikke tatt med i eierskapsmeldingen som behandles i kommunene høsten 2020, men vi mener at det i selskap som leverer selvkosttjenester alltid vil være påkrevd at eierne er godt kjent med selskapets økonomiske strategi fremover.</p> <p>Utviklingen i selskapet gjør at vi vurderer risikoen knyttet til selskapet å være middels. Vi vurderer at selskapet leverer tjenester som har stor betydning for kommunen/kommunens innbyggere. Driften har videre høy økonomisk verdi.</p> <p>Ut fra dette vurderer vi selskapet som et eierskap av høy vesentlighet.</p>		
<p>3. Abakus AS (9%)</p> <p>Selskapets formål er å gi tjenesteyting innenfor områdene bedriftsrådgivning, innkjøp og styrerådgivning, og alt som naturlig hører med til dette. Selskapet gjennomfører innkjøpsprosessene for en del større anskaffelser, og administrerer rammeavtaler som er felles for noen, eller alle eierkommunene. Kommunene vil likevel selv være hovedansvarlig for størsteparten av de innkjøpene som gjennomføres.</p> <p>Selskapet har jevnt over hatt gode økonomiske resultater de senere år. Noe økning i kortsiktig gjeld, men samtidig stabilt økende egenkapital. Selskapet har pantsettelser med en verdi på 500 000,- kr. Abakus har også en liten eierandel i Sør-Østerdal næringshage (1,82%)</p> <p>Det er ikke gjennomført forvaltningsrevisjoner som har berørt selskapet de senere år (Innkjøpsprosjekter) og det er etter hva vi har registrert ikke vært gjennomført eierskapskontroll for selskapet. Selskapet er ikke omtalt spesielt i eierskapsmeldingen for Tynset kommune fra 2017. I eierskapsmeldingen som skal behandles i kommunen høsten 2020 fastholdes det at kommunene har investert i selskapet for å ha tilgang på innkjøpskompetanse og kostnadsreduksjon, som følge av større volum på innkjøpene samlet. Dette anses oppnådd og eierskapet er anbefalt videreført. Styret har 3 medlemmer.</p>	M	M

Risiko og vesentlighet vurderes å være middels		
<p><i>4. Nordavind DC Sites AS (7,7%)</i></p> <p>Selskapets skal arbeide for etablering av datasentere i Hedmark og Oppland, og tilbyr lokalisering av slike sentere i eierkommunene. Selskapet eies av Eidsiva vekst AS, Elverum energi AS og Nord-Østerdal kraftlag SA sammen med en rekke kommuner i Innlandet. Selskapet er videre deleier med en 33,33% eierandel i selskapet Celtic Norse AS som har som formål å bygge en undersjøisk fiberkabel fra Irland til Norge, og drifte denne.</p> <p>Selskapet gikk med underskudd i 2016, 2018 og 2019 i størrelsesorden 80` til 100`, og det tæres på selskapets egenkapital. Gjelden er ikke omfattende, men er svakt stigende. Selskapet skal ikke være profittbasert. Tynset kommune har en begrenset eierandel slik at innskutt egenkapital og andel av underskuddene er begrenset.</p> <p>Styret har 4 medlemmer hvorav Tynset kommune er representert med ett medlem. Det heter i kommunens eierskapsmelding at etablering av datalagringssentre krever kontinuerlig og langsiktig arbeid av personer med spesiell kompetanse innen området. Vi anser at dette er et selskap hvor det kreves tett oppfølging på eiersiden med hensyn til rapportering av oppnådde resultater. Dette er ikke omtalt i eierskapsmeldingen.</p> <p>Risikoen vurderes å være høy, mens vesentligheten vurderes å være middels.</p>	H	M
<p><i>5. Nord-Østerdal kraftlag SA</i></p> <p>Selskapets hovedformål er energiforsyning og hva som står i forbindelse til dette, samt bidra til annen verdiskapning i Nord-Østerdal. Selskapet har 8 ansatte og holder til på Tynset. Når det gjelder datterselskaper har Nord-Østerdal kraftlag SA 100% eierandel i Energikonsulenten AS, NØK Andelsverk AS, Nord-Østerdal Fiber AS, NØK Energi Eiendom AS, NØK Holmen Biovarme AS og NØK Nett AS. Selskapet har også 60 % eierandel i Vingelen Nærvarme AS. Selskapet har hatt jevnt over gode resultater de senere år og en stabil gjeldssituasjon. Tynset kommune mottar utbytte fra selskapet.</p> <p>Årsmøtet er selskapets høyeste organ, og ifølge eierskapsmeldingen for Tynset kommune holdes det særsmøter for de deltakende kommunene før hvert årsmøte, hvor det også velges representanter for kommunene. I tillegg til representantene som velges i særsmøtene velger også Tynset kommune en egen eierrepresentant med varamedlem. Styret i NØK har 5-7 medlemmer. 4 medlemmer velges av årsmøtet og ett medlem velges av de kommunevalgte representantene i årsmøtet. Kommunen har i realiteten liten mulighet til å styre utviklingen i NØK som en av mange andelseiere. Det heter i</p>	M	H

<p>eierskapsmeldingen at kommunens mulighet til å påvirke NØK til å fatte beslutninger som er i tråd med kommunens ønsker, først og fremst ligger i at administrativ og politisk ledelse i kommunen har god dialog med NØK og at begge parter ønsker vekst og næringsutvikling i Nord-Østerdal. Kommunen uttrykker tilfredshet med NØK som samfunnsaktør i Eiermeldingen fra 2017.</p> <p>Risikoen vurderes å være middels, mens selskapet må antas å ha høy vesentlighet for kommunen.</p>		
<p><i>6. IKT Fjellregionen IKS (30%)</i></p> <p>Selskapet eies av kommunene Follidal, Alvdal, Rendalen, Tynset og Tolga og har som formål å utvikle og etablere tekniske løsninger, samt drifte systemer for IKT i eierkommunene på de områder hvor dette er kostnadseffektivt. Selskapet vil være avtalepart overfor leverandører og hensikten med dette er å oppnå rabatter og storkundefordeler. Selskapet skal utvikle kompetanse på bruk av felles applikasjoner. Felles applikasjoner i flere kommuner vil ofte kunne være gjenstand for utfordringer</p> <p>Selskapet har 10 ansatte og har hovedkontor på Tynset. Etter hva vi har fått opplyst har ikke selskapet hatt egne ansatte før de senere år, ettersom de ansatte tidligere har vært ansatt i kommunen.</p> <p>Kostnadene til drift av selskapet fordeles mellom eierkommunen etter egen fordelingsnøkkel nedfelt i vedtektene. Det er avgjørende med gode budsjettprosesser slik at det oppnås samsvar mellom selskapets budsjett og kommunens budsjetttramme på området. Dette i tillegg til gode rapporteringsrutiner på økonomi.</p> <p>Representantskapet består av ordførerne i de fem eierkommunene, og de møtes to ganger i året. Styret består av representanter fra administrasjonen i hver enkelt eierkommune. Eierskapsmeldingen omtaler dialogen mellom daglig leder og styremedlemmene, og mellom daglig leder og kommunen som god. Vi er usikker på om dette omfatter kommunikasjon til kommunen som eier. Det vil si kommunikasjon mellom selskapet og kommunestyret. I forbindelse med utvikling og effektivisering gjennom digitalisering er det hensiktsmessig med tett oppfølging fra eierne sin side, og kommunikasjon og informasjon til kommunestyre er viktig. En eierskapskontroll kan kombineres med en forvaltningsrevisjon, for eksempel rettet mot IKT sikkerhet.</p> <p>Risikoen vurderes til middels mens selskapet må anses å være vesentlig for driften av Tynset kommune.</p>	M	H
<p><i>7. Midt-Hedmark Brann- og Redningsvesen IKS (11%)</i></p>	M	H

<p>Selskapet har noe varierende resultater med store overskudd i 2015 og 2016, og noe mere moderate underskudd i 2017 og 2018. Gjeldssituasjonen er rimelig stabil og på et akseptabelt nivå. Selskapet hefter ikke for pantstillelser. Deler av virksomheten i selskapet er underlagt bestemmelser om selvkost.</p> <p>Det ble i 2018 gjennomført en forvaltningsrevisjon i selskapet rettet mot varslingsrutiner. Forvaltningsrevisjonen var basert på en varslings sak i selskapet. Revisor har gitt selskapet og selskapets eiere anbefalinger vedrørende tydeliggjøring av roller, informasjon og dokumentasjon. Det ble også anbefalt opprettelse av ekstern varslingskanal og avvikshåndtering. Selv om det falt utenom selve forvaltningsrevisjonen anbefalte revisor eierne om å se nærmere på styresammensetningen mht. størrelse og kompetanse. Eierkommunene har i ettertid valgt å se bort fra sistnevnte.</p> <p>Styret består av hele 10 medlemmer. Det samme som antallet eierkommuner, og sannsynlig da også det samme antall som representantskapet består av. I Eierskapsmeldingene er det lagt vekt på at det bør velges styremedlemmer med kompetanse som selskapet har nytte av. Det vises til ulik praksis i kommunene på dette området. Noen velger politikere, mens andre kommuner velger inn folk fra næringslivet i kommunen. Vi mener det er risiko forbundet med de ulike rollene for representanter i styret og i representantskapet. En eierskapskontroll kan eventuelt kombineres med en forvaltningsrevisjon rettet mot selvkost.</p> <p>Vi anser risikoen for store avvik i selskapet til å være middels. Det er videre ingen tvil om at selskapet ivaretar en viktig samfunnsfunksjon for innbyggere og både offentlig og privat virksomhet i kommunen, og vi vurderer vesentligheten til å være høy.</p>		
<p><i>8. Aktuelle fellestema innen eierskapskontroll</i></p> <p>Eierskapskontroll må ikke nødvendigvis gjennomføres i enkelt selskap for de selskapene kommunen eier. Det kan være aktuelt å gjennomføre kontroller på tvers av kommunens selskaper, på tema som har spesiell betydning for kommunen og som har sitt grunnlag i kommunens eierstrategi, eiermelding eller andre føringer. Det kan også være aktuelt å inkludere denne typen tema i eierskapskontroller rettet mot enkelt selskap, i tillegg til de mer generelle anbefalingene for god eierstyring. Det vil i tillegg til en vurdering av hvordan kommunens eierrepresentant følger opp disse temaene, også være hensiktsmessig å kartlegge hvordan praksis på områdene er i selskapene.</p> <p>Tynset kommune viser i sist vedtatte eierskapsmelding at kommunens eierskapspolitikk bør legge til grunn de samme hensyn som gjelder for kommunal forvaltning for øvrig, og at åpenhet, forutsigbarhet og effektivitet er viktige kriterier. Det er i eiermeldingen også lagt vekt på kommunikasjon</p>	M	H

<p>mellom kommunene og selskapene. I ny Eiermelding som behandles i kommunen høsten 2020 stilles det videre krav om at selskapene skal være sitt samfunnsansvar bevisst. Vi anser det derfor som hensiktsmessig å vurdere å inkludere følgende tema i de eierskapskontrollene som gjennomføres:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Praktisering av offentlighet, jfr. offentleglova - Etterlevelse av lov om offentlige anskaffelser - Hvordan kommunens krav til å utvise samfunnsansvar følges opp - Etske retningslinjer og etikkarbeid - Regler for intern varsling - Rapportering og informasjon til eierne <p>Det kan, som sagt, også gjennomføres gjennomgående kontroller for disse temaene for alle selskaper der dette er mulig</p> <p>Risikoen vurderes å være middels, mens vi mener at disse temaene er vesentlige i forhold til Tynset kommunens eierforvaltning.</p>		
---	--	--

Følgende selskap er ikke omtalt ytterligere ettersom vi anser risikoen å være lav, eller at selskapene har lav vesentlighet i forhold til kommunens eierskap. Dette er også selskaper der vi anser at kommunen uansett vil ha begrenset innflytelse ut fra at den har en mindre eierandel i selskapene.

Selskap som ikke er tatt med pga. lav risiko eller vesentlighet	Risiko	Vesent- -lighet
Rørosregionen Næringshage AS (2,4%)	M	L
Alvdal Skurlag AL (171 andeler)	L	L
Kvikne-Rennebu Kraftlag AS (160 andeler)	L	M
Glommen Skog AS	L	M
Tynset frivillighetssentral SA	L	M

Norsk Spekematfestival AS er ikke aktuell å for eierskapskontroll ettersom kommunen oppgir å ha trådt ut av selskapet våren 2020. Det samme gjelder Tynset Arrangement AS som ble oppløst i januar 2020.

5 Referanser

Norges Kommunerevisorforbund 2019, Veileder i risiko og vesentlighetsvurdering
Norges Kommunerevisorforbund 2018, Veileder i selskapskontroll
Tynset kommune, Kommuneplanens samfunnsdel 2015-2027
Tynset kommune, Virksomhetsplan med økonomiplan 2020-2023 og Årsbudsjett 2020
Tynset kommune 2020, årsberetning 2019
Tynset kommune 2020, Årsregnskap 2019
Tynset kommune 2020, Internkontroll Tynset kommune 2020
Tynset kommune, Økonomireglement
Tynset kommune 2017, Eierskapsmelding
Tynset kommune 2020, Eierskapsmelding til behandling i politiske organer
KS 2020, Program og presentasjon fra folkevalgtopplæring i Tynset kommune
BDO 2016, Overordnet analyse – Forvaltningsrevisjon i Tynset kommune (2016-2019)
BDO 2016, Overordnet analyse – Selskapskontroll i Tynset kommune (2016-2019)
Pwc 2018, Ledelse, organisering og ressursbruk i helse og omsorg
Pwc 2017, Forvaltningsrevisjon av investeringsprosjekt – brannstasjon i «Jorkjendbygget»
Revisjon Fjell IKS 2018, Forvaltningsrevisjon av Fjellregionen Interkommunale avfallsselskap AS
Hedmark Revisjon IKS 2018, Varslingsrutiner i Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS
Folkehelseprofil 2020, Tynset *kommune*

5.1 Internettreferanser

SSB, KOSTRA: <https://www.ssb.no/offentlig-sektor/kostra/>
Utdanningsdirektoratet, Grunnskolens Informasjonssystem (GSI):
<https://gsi.udir.no/registrering/oss/>
Fylkesmannen i Innlandet: <https://www.fylkesmannen.no/globalassets/fm-innlandet/08-kommunalstyring/kommunebilder2020/3427.pdf>
Kommunal rapport (kommunebarometeret): <https://kb.kommunal-rapport.no>
Tynset kommune: <http://tynset.kommune.no>
Bisnode/CreditPro: <http://soliditet.no>
Meskano AS: <http://meskano.no>
FIAS IKS: <https://www.fias.no>
Abakus AS: <http://www.abakus.as>
Nordavind DC Sites AS: <https://nordavind.com>
Nord-Østerdal kraftlag SA: <https://www.nok.no>
IKT Fjellregionen IKS: <https://www.fartt.no>

Vedlegg A: Organisasjonskart

